

N
A
S

1932 | 33

L·IV·ŠT·2

R
O
D

REŠITEV UGANK V 1. ŠTEV.:

Rebus: Bog živi vse Slovence pod streho hiše ene!

Mozaik: kolar, ključ, Vuk, boben, lok, dedek, noj, Simon, krava, kokot, Judež, moj, Krk, Biograd, kralj, ris, krompir, gad. — Ljubo doma, kdor ga ima.

Magični kvadrati: I. Sava, Fran, volk, Anka; II. osat, Sava, Hvar, Tara; III. most, oral, Sava, tlak; IV. kres, Roza, Ezav, Sava.

Računska naloga: Kmet bi moral plačati delavcu 5,368.709-12 Din.

Uganke za 100 Din: sto din.

Vse uganke sta prav rešila: Miran Skolljanc, Trata, in Strukelj Mira, Borovnica.

Štiri uganke so rešili: Zore Franc in Hering Zvonka iz Zagorja ob Savi; Ivana Malo-vrh in Zorka Mlinar v Zirihi; Berta Cerne, sv. Katarina; Dana Vrhovec, Log; Ana Per-havec, Mekinje; Adolf Stopajnik, Sv. Lovrenc; Janko Flaudja, Novo mesto; Zdenka Hof-bek, Senovo; Anton Stanjko, Ljutomer; Anči Ahac in Marica Stenovec, Sv. Pavel; Marija Golob, Podpeca; Janko Vrabič, Soštanj; Marjan Krek in Mala Mohar, Zagorje ob Savi.

Tri uganke so rešili: Pučko Stelka, Pepea Brus in Azbe Zolija, Sv. Trojica; Dušan Pačček, Trata; Barih Milka, Slovenjgradec; Boris Bohinc, Rakek; Josip Stravs, Zalec; Marija Brenčič, Podlipa; Franja Kaučič, Ziri; Matilda Kočar, Vransko.

Dve uganki so rešili: Hartman Bruno, Celje; Francek Rebolj, Trata; Elica Mencinger, Dravograd; Fortunat Kautičnik, Mežica; Slavka Leskovec, Ljubljana; Rado Lapuh, Ma-ribor; Ozebek Marija, Vojnik.

Eno uganko so rešili: Ivanka Klanšek, Janez Dolenc, Kovačič Jože, Glinar Kenda, Košir Milan, Nada Šiška in Oblak Marija iz Ljubljane; Ivan Paškulin in Danila Cer-kenik z Viča; Janez Kunaver, Glince; Mezek Miluška, Trata; Jesih Anton in France Pirker, Kočevje; Lojze in Franc Demsar, Franc Cepin, Milka Bogataj, Ziri; Miroslav Gogala, Pavel Rant, Kranj; Jerica Pretnar, Lojzka Pogačnik, Francka in Franc Zupan, Zasip; Bogomir Pretnar, Gorje; Josip Marovšek, Slovenjgradec; Rožaj Robert, Trbovlje; Slavko Antonič, Sv. Martin; Jernej Jožef, Crna; Julči Copan, Megojnice; Zlatko Sorman, Novo mesto; Mikuš Boris, Smarino; Divjak Jožef, Studenci; Milan Božič, Jožef Ropotar, Celje; Marijan Baumann, Dobovec; Ljudmila Tevžič, Braslovče; Francka Juhant, Komenda; Marin Drago, Sv. Lenart; Julija Korman, Sv. Lovrenc; Dora Arzenšek, Sevnica; Tončka Dolinar, Školja Loka; Joze Skočir, Kamenje; Janez Strlič, Ziri; Milan Batista, Ljubljana; Gabrijel Razgoršek, Slovenjgradec; Vida Kramar, Vojnik; Neda Brucič, Ljub-ljana; Tone Drašler, Vrhnika; Senk Zora, Kranjska gora; Lojze Kandolf in Franc Dre-novec, Maribor; Čeh Anton in Brezner Anton, Sv. Barbara; Torkaš Anton in Duh Andrej, Maribor; Vrelka Udovč, Lož; Bele Franc, Zetale; Dolčko Viktor, Celje; Roman Dragar, Slivice; Ivan Stroj, Dobrava; Ivan Steiner, Zagorje; Rado Jančigaj, Moravče; Gnuš Stelka, Mekinje; Karel Keber, Školja Loka; Pavla Strahovnik, Veliki vrh; Jakob Pretnar, Rečica; Oblak Matilda, Boh. Bistrica; Planinc Jozefa in Rus Peter, Celje; Josip Kovačič in Laško in Miloš Lapajne, Vojnik; Marija Zupanc, Prešerni Angelca, Marija Zupan, Bernard Pavla, Bled; Zupančič Katja in Lojzka, Moravče; Janko Krampl, Ruše; Adolf Osterman, Kočevje; Ivan Dvornik, Krška vas; Ivan Bendžuh, Rožna Dolina; Ton Justina, Radovljica; Zlata Košenina, Gornji grad; Ivan Muršec, Sv. Jurij; Ciril Bregar, Muljava; Tilka Kolenc, Ziri; Zora Šergan, Vojnik; Zurbi Maks, Komenda; Mlakar Alojzij, Mrzli vrh; Ivan Artač, Karel Gračner, Sever Miljutin, Korun Boris, Ivo An-doljšek, Mencinger Stanislav, Gorjan Marjan, Ljubljana; Kramberger Slavko, Ernest Antolič, Božo Cotič, Maribor; Reiner Bruno, Krmelj; Ljubimir Levstik in Milena Dru-škovič, Kozje; Moga Jistika, Gril Danica, Časl Bronica in Jager Anica.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemajo naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22-50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2-50

List izdaja „Jugoslov. učiteljsko združenje“ — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik F. Strukelj)

OSKAR HUDALES

Ilustriral B. Jakac

MED VULKANI IN ATOLI

Rdeči pes.

V zarji sedmega dne so daleč pred njimi vstali iz morja podaljški Salomonovih otokov. Mihec in Micka sta se neizmerno veselila suhe zemlje. Kaj bi se je tudi ne! Pitna voda jim je skoraj popolnoma pošla, pa tudi s hrano bi se morali znova preskrbeti. In slednjič jima je bilo po šestih dneh morske vožnje že dovolj. Od srca rada bi stopila na suho zemljo, da bi pretegnila premrle ude. V čolnu je bilo premalo prostora. Manjkalo jima je tudi spanja. V čolnu ponoči ni bilo časa, podnevi je sonce prehudo pripekalo.

Mihec, ki je tisto jutro sedel pri krmilu, ga je mahoma zaokrenil in ladjica je zaplula proti otočju. Arijek, speč na dnu čolna, se je tisti hip prebudil, pomel zaspane oči in vprašal: »Kje smo?«

»Salomonovo otočje,« je kratko — prav po mornarsko — odvrnil Mihec.

»Hm!« je odgovoril Arijek. »Pri tem vetru ne moremo pristati. Morje treska ob čeri. In tudi sicer: meni ni do tega, da bi se pustil požreti od otočanov.«

Mihec je spoznal, da ima njegov temnopolti prijatelj prav. Kot domačin je goovo dobro poznal razmere. Oče je bil izkušen pomorščak in je mnogo pripovedoval o otokih. S seboj je imel mornarski zemljevid in zanesljiv kompas, a izkušenj ni imel. Ne zemljevid ne kompas nista povedala, na katerih otokih žive ljudožrci. Zato je Mihec znova zaokrenil čoln proti vzhodu.

»Vodo in hrano pa moramo vendarle kje dobiti,« je pripomnil.

»Glede tega bodi brez skrbi,« ga je potolažil Arijek. »V teh vodah je mnogo otokov. Koj, ko na katerega naletimo, pristanemo in se preskrbimo z vsem. Za danes pa imamo itak še vsega dovolj.«

Ko je sonce vželo, je morje močnejše vzvalovilo, jadro se je napelo, da je kar škripal jambor, in čoln je planil po valovih kakor razposajeno žrebe. Otok na levi se jim je odmikal. Vedno bolj nejasni so postajali obrisi njegovih gozdov, divjih sotesk in visokega ognjenika, s čigar vrha je odnašal veter dim.

»Kako čudno ime — Salomonovi otoki,« je pretrgala Micka tišino.

»To ime so jim dali Španci,« je pojasnil Mihec, ponosen, da more pokazati po očetu podedovano znanje. »Leta 1567. so jih našli, ko so križarili po teh vodah. Ko so se izkrcali, so na obrežju izsledili zlato. Zato so mislili, da so prišli v deželo Ofir, o kateri toliko pripoveduje sv. pismo. Saj veš, oni Ofir, odkoder je baje dobival svoje bajne zaklade kralj Salomon. Pozneje se je izkazalo, da je vse to netočno. Zlata ni na otokih v taki množini, kakor so Španci pričakovali, a tudi kralju Salomonu se o njih niti sanjalo ni. Ime pa je le ostalo. In ti, Arijek, praviš, da so prebivalci ljudožrci?«

»Na vseh otokih ne,« je povzel Arijek besedo. »Na otoku Guadalcanor niso nikoli jedli ljudi. Južnomorski otočani nismo vsi taki divjaki. Ali na teh otokih se beli človek ne sme prikazati. Zakaj? Belci hodijo še sedaj tja napadat in lovit uboge ljudi, da jih odvajajo v sužnost na različne plantaže!«

Arijek se je zamislil.

»Povej nam, Arijek, kaj o teh otokih!« je prosila Micka.

»Ljudje na teh otokih prebivajo v stavbah na koleh ali nekakih mostiščih. Verujejo v dobre in slabe duhove, v čarovnije in prerokovanja. Moški žive ločeno od žensk v posebnih kočah. V strah sovražnikom si pobarvajo telesa z belimi in rdečimi prameni različnih vzorcev. Včasih si samo polovico obraza namažejo s svetlo barvo. Kako izgledajo, si lahko sama mislita. Na vseh otokih poznajo hudobnega duha Vele. On napada ljudi, ki posamezno in zamišljeni hodijo po goščavi. Tak človek namah začuje za seboj neko ropotanje in ko se ozre, vidi ogromno roko, ki stresa vrečico s semenjem. V tem hipu pade na tla in začuje glas duha, ki mu naroča, ki mu vrne domov ter pove, da ga je Vele začaral in da bo umrl po treh dneh. V resnici vsakdo umre v tem roku. — V vsaki vasi se nahaja poseben prostor duhov, ki ga smejo prestopiti samo moški. Če na tem prostoru kdo utrga sad ali če zajde vanj ženska ali otrok, mora koj umreti. Ubiti ga morajo najožji sorodniki, brat, mož ali oče. Enako je s hišo duhov. V njej so shranjene kosti umrlih plemenskih poglavarjev. Čuva jih čarovnik, ki jih vsako leto enkrat skrbno umije. — Moški poznajo neke vrste rastlinska strupa, ki ga znajo le oni pripraviti. Svoje neprijatelje zastrupljajo na tri načine: S strupom, ki je brezbarven in brez duha, namažejo sedež v čolnu ali kje drugje. Če kdo sede na tak zastrupljen prostor, mu zleze strup v telo, trebuh in noge mu otečejo ter v nekaj urah umre. Drugi način zastrupljanja je ta, da spečega neprijatelja poboža po obrazu z roko, ki si jo je prej namazal s strupom. Strup začne takoj delovati. Zastrupljenec umre v osmih urah. Na tretji način morijo otočani z zastrupljenimi cigaretami, ki jih izroče svoji žrtvi po kaki tretji osebi. Tudi ta način zastrupitve je strašen, ker umre zastrupljenec v groznih krčih in bolečinah.«

»Arijek,« ga je prekinil Mihec. »Ali nisi tu nekje doma?«

»Da,« je kratko odvrnil Melanezijec.

»Čemu se nočeš vrniti k staršem? Saj jih še imaš. Ah, ko bi jih jaz imela!« je dostavila Micka.

»Zato, ker...« Arijeku se je zateknila beseda. Pomolčal je nekoliko, pogledal v stran in tiho nadaljeval: »Zato, ker so me prodali Holandcu kakor živino. Tudi to je navada otočanov. Če imajo preveč otrok, jih prodajo ali — pobijejo.«

Na te besede so vsi molčali in se zamislili. Čoln je drčal po vodi še nekaj desetih metrov, se ustavil in prosto zazibal.

»Oho! Kaj pa to pomeni?« se je zdrznil Mihec.

»Brezveterje,« je menil Arijek. »Za vesla treba prijeti. Micka, ti pa h krmilu. Bova ti že midva povedala, kako ti je ravnati z njim.«

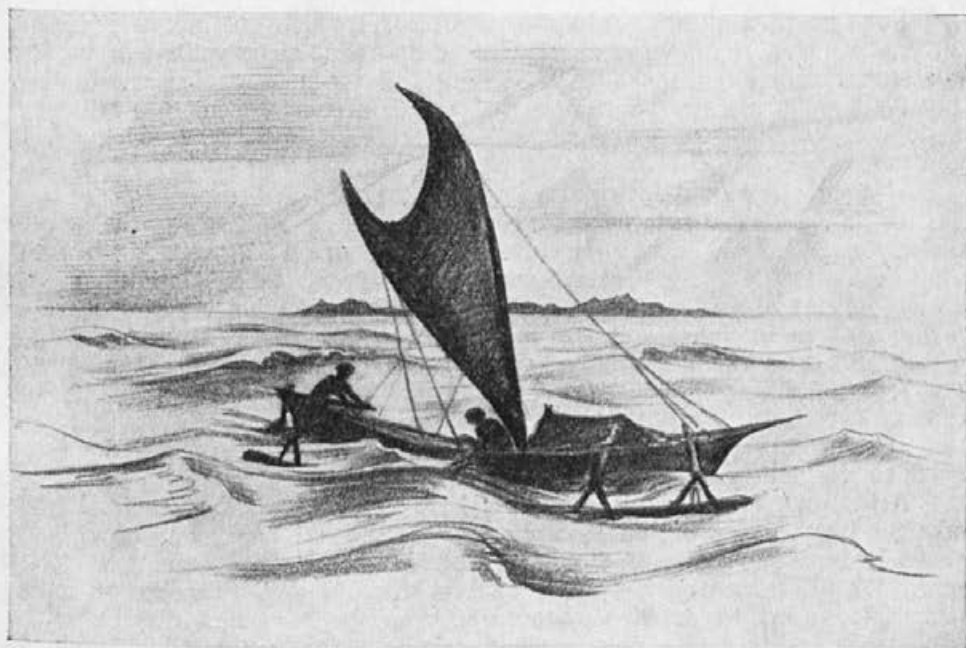
Pod pritiskom vesel se je čoln zopet pomaknil dalje, a je šlo mnogo počasneje. Sonce je žgalo in njegovi žarki so zbadali v občutljivo kožo. Veslača sta bila v hipu oblita z znojem. Čutila sta, kako jima je v curkih lil pot preko hrbtov in obrazov. Tudi Micka si je neprestano brisala lica, čeprav ji ni bilo treba mnogo delati. Nič več ni hotela zapihati hladna sapica. Vse naokrog je zavladovala gluha tišina in morje je ležalo med obzorji kakor raztopljen kovina, težko in negibno. Žeja jih je sušila. Izpili so zadnjo vodo. Nekoliko jih je poživila in dečka sta se z novimi močmi uprla v vesli. Mihca je prestrašila misel, da nimajo več vode. Kaj, če bo trajalo brezveterje več dni? Bogve, kje je najbližji otok. Ali ne bodo omagali, preden dosežejo košček kopnega? Povedal je to Arijeku.

»Bodi brez skrbi,« ga je tolažil ta. »Vem, da je v teh vodah mnogo velikih otokov s studenci sladke vode. Gotovo bomo še danes naleteli na katerega. Do tedaj pa moramo pač potrpeti. Le krepko dalje...«

Po dobri uri utrudljivega veslanja je veter zapihal znova s tako silo, da se je odtrgala vrvca, s katero je bilo jadro privezano za čoln. Ladjica je šinila tako močno naprej, da je dečkoma skoraj iztrgalo vesli. Arijek je vrgel svojega v čoln in skočil h krmilu. Micka ga je bila namreč izpustila. Sedla je na dno čolna, boječ se, da pade v vodo, ker se je čoln tako močno zazibal. Tudi Mihec ni izgubil glave. Zavedel se je grozeče nevarnosti ter zadrnil jadro. Veter je bil tako močan, da je gnal čoln brez jadra. Od trenutka do trenutka je postajal silnejši. Prej mirno morje je besno vzvalovilo in grozeče zašumelo. Čoln se je dvigal in padal z valovi, ki so se jezno zaletavali vanj ter se razbijali v milijone drobnih kapljic.

Tam daleč pred njimi se je sredi morja pojavila temna točka.

»Atol, atol!« je vsa srečna vzkliknila Micka. Mihec ji je smehljaje prikimal.

»Kaj pa ti godeš?« se je obrnil k Arijeku, ki je sedel pri krmilu.

»Molim k bogu morskih psov,« je resno odvrnil Arijek. »Danes bomo še potrebovali njegove milosti.«

Mihec se ni utegnil pomilovalno nasmehniti. Tisti hip je namreč veter zopet prenehal. Vse se je znova pogreznilo v popolno tišino. Le za nekaj trenutkov jo je prekinilo rezko žvižganje perutnic kakih desetih fregatk, ki so z veliko brzino plule proti otoku.

»To ne pomeni nič dobrega,« je menil Arijek. »Še danes dobimo vihar. Primiva brž zopet za vesla!«

Veslala sta na vso silo. Atol pred njima se je vedno jasneje odražal od obzorja. Pogled nanj je bil očarljiv. V ogromnem loku so se iznad morske gladine dvigale snežnobeke koralne čeri, strnjene v trdno verigo. Sredi skalnega loka se je zrcalila laguna, samo na eni strani segajoča v prosto morje. Kakor veliko temnomodro oko je gledala skozi zelenje vitkih palm, rastočih po čerih proti jasnemu nebu.

»Hvala Bogu,« je dahnila Micka. »Kmalu bomo tam. Hitro veslajta! Joj, kako sem žejna!«

Čeprav sonce ni več tako žgalo, je vendar še dovolj močno pripekalo. Dečka sta se z vso silo upirala v vesla, da bi ustregla svoji in Mickini želji. Toda razdalja med njimi in atolom je bila še vedno velika. Na desno od koralnega otoka so daleč na obzorju ugledali črno, kadečo se točko. Gotovo je bil to eden izmed neštetihi južnomorskih vulkanov.

»Ah, kako mi je vroče!« je vzdihnil Mihec in se ozrl proti Micki. Ves začuden je izpustil veslo iz rok. Za njim na obzorju se je čnilo nebo. Široka, temna proga grozečih oblakov je s pošastno naglico plezala vedno višje v nebeški svod.

»Arijek, orkan je za nami!« je vzkliknil ves prestrašen.

»Veslajva!« je kratko odvrnil Melanezijec. »Micka, ti pa v kolibo. Bova že sama opravila. Usmili se nas, o mogočni gospodar morskih psov!«

Roke so jima delale z obupno naglico. A preden sta mogla preveslati dober kilometer, je bil vihar že tu. Prej gluha tišina se je v hipu prevrgla v pošastno tulenje. Velikanski val je dvignil težki čoln in ga kakor suh listič zopet pognal v nižino. Od prej tako lepega sončnega dne ni bilo nobenega sledu več. Vse nebo so prepredli težki oblaki. Grozeč polmrak se je spustil nad morje.

»Na tla!« je zavpil Arijek skozi tulenje orkana.

Vrgla sta vesli v čoln ter legla na dno. Mihec se je boječe oprijel prečne deske. Čoln je plesal in se premetaval, kakor bi ga prijela nenadna besnost. Šinil je kvišku, se opasno nagnil in se zopet zravnal. Naslednji trenutek je s kljunom naprej držal v brezdno valov. Micka, ki je ležala v kolibi, je zatisnila oči, da ne bi videla, kako se bodo ti vodeni griči zrušili nanje. Ali čoln je zagrabil drug val in ga dvignil tako visoko, da so za nekaj sekund mogli pregledati okolico. Opazili so, da jih vihar žene naravnost proti atolskim čerem.

»Po nas je! Na čerem se nam razbije čoln,« je vpil Mihec. Ves bled je bil in solze so mu silile v oči.

Arijek ni odvrnil ničesar. Po vseh štirih se je splazil do krmila. Premetavalo ga je sem ter tja, da je nekajkrat butnil s koderasto glavo ob čolnove stene. Prišedši do krmila, je legel na hrbet, da bi ga vihar ne mogel vreči v morje ter pričel upravljati krmilo, kolikor je pač mogel. Posrečilo se mu je držati ladjico kolikor toliko v ravnotežju. Vihar pa je medtem divjal čimdalje bolj. Voda je brizgala v čoln, poškodovala je streho na kolibi in kmalu so bili naši pomorščaki mokri do kože. Slana, nagnusna voda jih je ščemela v očeh ter jim silila v usta, ušesa, nosove...

Ko je čoln zaneslo že prav blizu atola, se je vzbudilo v Arijeku rahlo upanje, da se morda le rešijo. Opazil je namreč, da se nahajajo blizu vhoda v laguno. Krmaril je tako, da bi jih zaneslo v laguno, ki je bila gotovo mirnejša, ko morje samo. Trudil se je in trudil, a vsi naporji so bili zaman. Vihar jih je gnal tja, kamor je on hotel. Vedno bliže nevarnim čerem jih je podil. Morje je bučalo kakor grom. Z neznansko silo je butalo ob atolove čeri, kakor bi jih hotelo razdrobiti ter za vedno pokopati pod seboj.

»Konec!« je pomislil Arijek ter izpustil krmilo.

»Konec!« je poltiho rekel Mihec ter se prevalil na trebuh.

»Konec!« je zajokala Micka ter z rokami pokrila oči.

Naslednjo sekundo so se vsi trije znašli v morju in čoln jim je izginil izpred oči.

Samo plavanje jih je moglo še rešiti. Mihec in Arijek sta se kmalu znašla v novem položaju. S krepkimi udarci sta se držala na površju. Pač pa so

Micko popolnoma zapustile moči. V zadnjem trenutku sta jo fanta prijela pod pazduho in skušala doseči obrežje. Delala sta s tisto silno močjo, ki jo more podeliti samo strah pred bližajočo se smrtjo. Morje jih je zaneslo tik k čerem, obupno sta segla po njih, a nov val jih je znova odtrgal in pognal na morje. Dokler sta čutila še količkaj moči, nista obupala. Plavala sta z nezmanjšanim pogumom. Slednjič se jima je zazdelo, da čutita trdna tla pod nogami. Jadrno sta se s prostima rokama oprijela kleči in splezala na suho. Micka je bila brez zavesti. Dolgo je trajalo, da sta jo zopet spravila k sebi. Nato so se vsi trije splazili k palmam. Vihar je divjal s podvojeno ljutostjo. Palmina debela so se krivila kakor napeti loki. S strahom so naši znanci pričakovali, da jih orkan znova vrže v morje.

»Te-le palme se oprimimo,« je kričal Arijek. »In s hrbti proti vetru, drugače nas zaduši!«

Oklenili so se drevesa in s strahom opazovali grozote krog sebe. Morje je vzdržema razsajalo. Po laguni so plavali odlomljeni vrhovi, pa tudi cela debela palm in ostanki koč. Micki se je zdelo, da so se med valovi pokazala tu in tam človeška trupla.

Ko se je pričela spuščati noč, še ni bilo nikakega upanja, da se orkan poleže. Našim znancem se je zdelo, da so prišli vsi hudobci pekla razsajat na svet. Pokalo, grmelo, treskalo in šumelo je neprenehoma. Tema je bila taka, da se ni videlo ničesar. Kaj naj storijo, če bi vihar divjal še naslednji dan? Saj ne bodo mogli vzdržati. Vsled naporov, lakote in žeje jih morajo zapustiti moči. Pa tudi če se rešijo... Nobenega upanja ni bilo več, da bi našli čoln in nadaljevali pot. Mihec je sicer imel s seboj skrivnostno srečonosno pismo. A kaj jim pomaga to, če bodo obsojeni počasi umreti na zapuščenem atolu. In če so ostali njegovi prebivalci še živi, bogve če jih ne bodo pobili, spekli in pojedli.

Noč je bila neskončno dolga. Vihar se ni polegel niti za hip. Našim znancem, posebno še Micki, so pešale moči. Krčevito so se oprijemali rešilnega debela v vednem strahu, da ga vihar ne izruje in z njimi vred ne odnese v

laguno. Njihovega trpljenja ni hotelo biti konec. Vsemu se je slednjič pridružila še nepopisna žeja.

Šele ko se je noč pričela izpreminjati v mračno jutranjo sivino, so se trudili z izmučenimi očmi pregledati položaj, ki je bil še vedno brezupen. Opazili so, da je vihar odlomil vrh njihove palme, česar ponoči niso čutili. To je bila še sreča zanje. Sedaj orkan ni več mogel izruvat drevesa. Čez dobro uro se jim je končno zazdelo, da je vihar za spoznanje ponehal. Bil je že tudi skrajni čas. Njih onemogle roke so popustile. Drug za drugim so se zleknili na trde čeri ter zaspali kakor ubiti.

Ko so se zbudili, je z vedrega neba sijal najlepši dan. Sonce se je svetilo kakor umito, morje pa je lahno valovilo v prijetni vzhodni sapici.

»Ko bi ne bili brez čolna in če bi me koža ne žgala tako neusmiljeno, bi bil prepričan, da sem imel samo težke sanje,« je menil Mihec.

»Hvala bogu, da smo sploh še živi,« je vzkliknila Micka. »Le koža tudi mene tako strašno skeli. Še vstati ne morem. Poglejta, kakšna sem.«

Ne samo njej, tudi Mihcu in Arijeku je koža močno pordela, popokala, postala suha ko papir in žgala kakor plamen.

»Da, da,« je rekel Arijek. »To je rdeči pes.«

»Kak rdeči pes?« sta vprašala Micka in Mihec.

»Otočani pravimo tej bolezni rdeči pes,« je pojasnil Arijek. »Pride pa od tega, če se kdo predolgo koplje v preslani morski vodi.«

(Se nadaljuje.)

† FRAN MILČINSKI:

Ilustriral N. Pirnat

STARI RAZBOJNIK IN MLADI

Razbojniki so taki, ki jemljó z gorjačo, in taki, ki jemljó z zvijačo. Kaj več, kateri so hujši!

Oni z gorjačo so starejšega kova. Njega dni je živel tak razbojnik in je bil kot razbojnik na jako uglednem glasu, kakršen namreč tiče razbojniku — vsi so se ga bali, vsi so ga kleli. In je bil zadovoljen s svojim slovesom in še ponašal se je z njim, kajti mu je že sam ta glas včasih zalegel toliko kakor gorjača. Sredi šume je imel svoj brlog.

Pa je imel brata, živel je v mestu, tam se ni dalo služiti z gorjačo, kakor je služil oni v šumi; služil je z zvijačo, zato ga je brat v šumi preziral. Sporekla sta se in nista več videla drug drugega.

Pa se zgodi, da je brat v mestu zbolel na smrt. Spoznal je, da ni zvijače na svetu, ki bi ga to pot rešila. Pa si je k postelji poklical sina edinca in mu ukazal: »Umrli bom, pa preden umrjem, vedi, da imam brata, stric je tvoj, ugleden je razbojnik — sredi šume ima svoj brlog. Sprla sva se, preden si prišel ti na svet, in se nisva več pobotala. Zdaj mi je hudo. Zato me poslušaj: ko me pokoplješ, moj sin, stopi tja k stricu, da ga spoznaš, in mu nesi moj zadnji pozdrav!«

Sin je bil tudi razbojnik, le ne takšen z gorjačo, in je storil, kar mu je ukazal oče; mikalo ga je, da spozna strica in vidi, kako mu gre kupčija.

Najde šumo, najde brlog, najde strica, čistiljivega razbojnika. Sporočil mu je zadnje pozdrave rajnega brata. Pa se je stari razbojnik razjokal, objel in poljubil je bratovega sina, postregel mu je z vsem, kar je nudil brlog, in še ga je povabil, naj ostane pri njem, dokler mu bo drago.

Drugo jutro je dejal stric: »Stopiva, poglejva, kako se suče tukaj ta svet!« Iz kota je vzel svojo gorjačo.

Šla sta, hodita, prideta kraj šume, tam je po brdu oral kmet z dvema voloma. Reče sinovec, sin brata: »Stric, čujte me, če Vas je volja, temu kmetu lepo prijazno ukradeva oba vola.«

Odgovori stric: »Kako jih boš ukradel, dokler je kmet pri volih in orje z njima? Najprej bo treba kmeta z gorjačo!«

Pa je mladi dejal, da ne, in ga naučil, kam naj se umakne in kaj naj stori. Sam pa je stopil iz šume, mahal je kmetu z rokami in klical: »Čudim se in čudim! Čudo nad čudesi — in ne morem, da se načudim!«

Kmet se ustavi in posluša. Vidi mladeniča in čuje njegove začudene besede, ozira se in jih ne razume. Pa pusti jarem in gre, da vidi in izve, kaj je ono, čemur se čudi mladenič.

Pride, vpraša: »Kaj je, čemu se čудиš?«

Ta čas pa se je bil že prilazil stric, kakor je bil naučen od sinovca, k jarmu volov, skrivaj je enega izpregel in ga pognal v gozd. Sinovec je to videl, sedaj je odgovoril kmetu: »Čudim se in se bom čudil — tako strm je breg, pa orješ z enim samim volom!«

Se kmet ozre: res, vprežen je sam samcat vol! Zavzame se in vpraša: »Mar že vse jutro orjem z enim samim?«

Mu potrdi mladi: »Vse jutro z enim samim! Zato se čudim, čudo nad čudesi, in se ne morem načuditi!«

Je dejal kmet: »Še ženo grem vprašat domov, mar sem res šel z doma z enim samim, in še v hlev bom pogledal, ali je drugi tam.«

Kmet se požuri domov. Tačas mu mladi še drugega vola ukrade izpred pluga in je bila vsa kupčija z obema voloma opravljena tako gladko in prijazno, da se je stricu kar zamalo zdelo, čemu je seboj nosil gorjačo.

Vola sta s pridom prodala.

Drugi dan kreneta na drugo plat. Skozi širo šumo, čez drn in strn ju je vodila steza, slednjič se jima je odprl svet: po dolini se vije cesta, po cesti gre človek in žene ovna, da ga proda na sejmu.

Si ureže sinovec palico in jo špiči, da bo za raženj.

Ga vpraša stric: »Čemu ti bo raženj, ko nimaš kaj, da pečeš?«

Odgovori sinovec: »Onega ovna bova spekla, ki ga nama cesta ustrezno prinaša nasproti. Tu imate raženj, za onimle grmom čakajte in zakurite!«

Zmajal je stric košato glavo in zamrmral nevoljno besedo. Vendar je vzel raženj in stopil za grm. Zakuril pa ni, kajti ni verjel, da bo sinovec z golo roko in brez gorjače onemu ukradel ovna, ki ga žene na vrvi.

Sinovec pa je smuknil naprej po šumi, da prehití onega z ovnom. Za prvim ovinkom si je slekel škornje; desni škorenj je namazal z blatom in ga položil cesti na sredo, kjer bo onemu mimo kazala pot. Z levim škornjem pa je hitel naprej; tam kjer se cesta zavije drugič, je položil še drugi škorenj. Sam se je umaknil v gozd.

Po dolini se vije cesta, po cesti žene mož ovna, da ga proda na sejmu. Holaj: na cesti leži škorenj! Se ustavi mož z ovnom: »Glej ga, škorenj! Dober bi bil, če bi imel par. Škoda, da ga nimam! Kaj bi s samim samcatim škornjem in še bi se mudil, da ga otrebim blata zunaj in znotraj!«

Pognal je ovna in sta šla naprej. Prideta na drugi ovinek, holaj, sredi ceste leži škorenj: par je prejšnjemu in je cel, niti ni zamazan!

Žal je bilo možu: »Da sem prvega pobral, osnažil bi ga in bi sedajle imel cel par in ne bi mi bilo treba, da bos stopam po kamenju.«

Pa mu ne da miru, priveže ovna ob drevo in hiti nazaj po prvi škorenj: »Glej vruga, škornja ni več! Pa kaj hočeš — zamujeno, izgubljeno! Pobral bom vsaj drugi škorenj, kdo ve, danes kakor da je cesta posajena s škornji morebiti mi še nanese prilika, da bo par cel.« Požuri korak, pride na ovinek: »Joj meni, ne škornja ni ne ovna!«

Sredi šume med skalami je bil skrit kot, tam sta si napravila stric in sinovec ogenj. Zaklala in odrla sta ovna, nataknila ga na raženj in ga sukala in pekla.

Sinovec je bil bister in zgovoren, urne je imel oči, namazan je imel jezik. Stric pa je mrko gledal predse, mrko so se mu pletle misli: Star je bil, starega reda vajen in starega razbojništva — le staro razbojništvo se mu je zdelo ugledno, častito in junaško.

Kdor je ugledal gorjačo, koj je vedel, pri čem da je — tako je bilo pošteno! Sinovca je bila sama prekanjenost in prevara brez sence junaštva in korajže. Nak, tako razbojništvo ni bilo všeč staremu. — Pa je preudarjal, kako bi vendarle ugnal sinovca in mu dokazal, da je večji mojster.

Dejal je: »Hajdi, mladenič, dajva, poizkusiva se: kateremu izmed naju se posreči in bo v strah spravil drugega in ugnal, njegov naj bo ves oven in še mu ostane čast, da je mojster nad drugim!«

»Dobro,« je odgovoril sinovec. »Vi ste starejši, kar pričnite!«

Pa je šel stric in ni trajalo dolgo, že je prilomastil z druge plati iz grmovja. Po licu je bil namazan s sajami, suknjo je imel oblečeno narobe in tulil je kakor zver: »Doli hlače, semkaj denar! Sicer te upihnem s tole gorjačo!« In je vihtel gorjačo, odskakoval od tal in krel po ogrsko. Pričakoval je, sedajle se bo sinovec zgrudil na kolena in prosil milosti.

Sinovec pa je dejal: »Stric, izza srajce Vam gledajo bankovci, pazite, da jih ne izgubite!«

Pa se je stric hitro prijel za srajco, sinovec pa se mu je smejal.

Je čmerno odgovoril stric: »Mlekozobec mlekozobi, pa ti pojdi, pa me spravi v strah, ko te nisem mogel jaz!« Široko je sedel k ognju in gorjačo vzel med kolena.

Mladenič je odšel in ga dolgo ni bilo. Pa ko se je vrnil, prestrašeno mu je bilo lice. Tiho je stopal, z roko je pokazal nazaj in zašepetal stricu eno samo besedo: »Biriči!« Zašepetal jo je, že se je izgubil v grmovju.

Pa se je tudi stric vrgel na tla in se po vseh štirih pomikal za sinovcem. Toda ga je težko dohajal. Gibčen kakor kača se je vil sinovec skozi goščo, stricu sta bila košata glava in okorna gorjača v nemalo napoto. Slednjič sta dospela v varni brlog.

»Rešena sva,« se je oddahnil stric, »tu naju ne najdejo!«

»Ne,« je dejal sinovec, »tu naju ne najdejo, posebno ne, ker naju ne iščejo!« In se je namuzal, ker je ukanil strica in ga z zvijačo spravil v strah pred biričem, ki ga ni bilo.

Pa se je stari razbojnik razjaril in razkačil, da si je kar čez glavo pljunil od same jeze. Ugriznil je v gorjačo in zakričal, take goljufije da ne trpi in da bo že pokazal, da je še pravica na svetu.

Brez slovesa se je obrnil in je šel in se mu je daleč po gozdu čula ogrska kletvica.

Kamor pa je šel, ni bilo drugam, kakor na graščino, tam so imeli njega dni krvavo pravico. Stopil je pred sodnika in mu bridko potožil, kakšni prekanjeni goljufi so ti mladi razbojniki, kako so nevarni, nobena reč jim ni sveta. Natanko je vse razložil grajskemu sodniku, silno je bil ogorčen in je prosil pomoči.

Pa je sodnik poslušal častitljivo glavo razbojnika in je bil takisto ogorčen in je pri tej priči ukazal biričem, da uklenejo starega razbojnika, ker ga že imajo; potem pa naj uklenejo še mladega, če ga dobe!

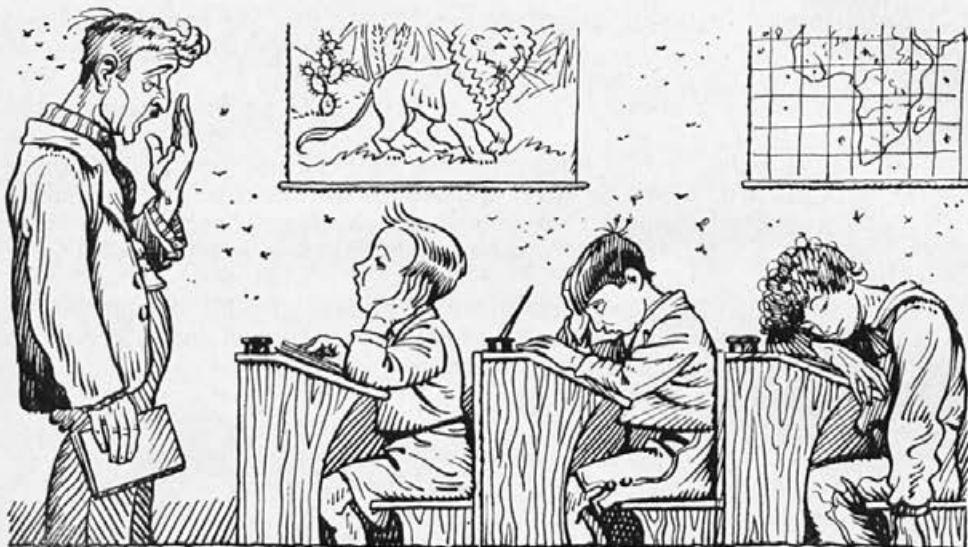
Pa ne vem, če so ga dobili.

PRI MLEKARICI NA POČITNICAH

Bližal se je konec šolskega leta. Sonce je žgalo, vročina je od dne do dne naraščala. Tiščala je s svinčeno težo na utrujene in oznojene glave in glave ljudi in živali. Vse se je nekam počasi pomikalo naprej in ljudje so se leno plazili po prašnih ulicah; še besede iz učiteljevih ust so se trudno in polževo pomikale. Otrokom se niti nagajati ni več prav ljubilo. Dušič mir je vladal v šolskih sobah, le muhe so še bile vztrajno živahne.

Bogme, če bi muh ne bilo, bi ljudje in živali v poletni vročini zaspali in popadali v poletno spanje kot n. pr. medved in druge živali v zimi. Ali ne vsi. Marsikaterega zaspančka niti roj muh ne more zbuditi iz globokega spanca. Dostikrat sem videl kmečkega otročka, spečega na žgočem poletnem opoldanskem soncu; roj muh je brzel po njem in brenčal okrog njegove glave, pa je otroček le spal kot ubit.

Otroci so pač dremotno poslušali učiteljeve besede, njih smisla pa niso razumeli, kajti njih misli so živele že vse izven puste, prašne šole. V mislih je deca posedala v hladni senci, se kopala v potočkih in rekah, se igrala na tratah, brcala nogometno žogo, lovila metulje in hrošče, trgala rožice... kdo bi mogel vse našteti in popisati, kje vse so frfotale misli trudne dece?...

Neznosno počasi so kapljale zadnje ure šole, končno je vendarle odbila ura odrešitve. Burno je planila deca iz šole in veselo kričala. Le tistim, ki so se s spričevali bolj slabo odrezali, se domov ni nič kaj mudilo. Marsikdo je s strahom v razširjenih očeh tipal in drgal zadnjo stran svojega telesca — v predčutku neprijetnih dogodkov, ki jih je pričakoval od očetove ali materine roke ali šibe.

Bezljajevim trem, — dvanajstletnemu Jakcu, devetletnemu Mihcu in sedemletnemu Branckecu se tega ni bilo treba bati. Posebno Jakec je s ponosno glavo brzel domov tako naglo, da sta ga bratca komaj dohajala. Dovršil je svoj razred z odliko. V vedenju sicer ni imel prvega reda, a ostali lepi redi so to napako sramežljivo skrivali in prosili starše za odpuščanje.

Ponosno so Bezlajčki prisopihali domov. Bezlajeva mama jim je postregla z obilnim kolačem, jih vse po vrsti objela in poljubila. Le Jakca je radi reda v vedenju plosknila z roko po licu, pa je udarec občutil skoraj kot božanje. Oštela ga je, pa se mu je zdelo, kot da ga prijazno ljubkuje.

Ko pa jim je mama oznanila, da pojdejo z mlekarico Micko na počitnice, so jo vriskaje vsi hkratu objeli, da ji je kar sapa pohajala, in skakali so okrog nje, da bi kmalu oglušela.

»Kdaj pa mama?« »Kadar hočete! Takoj!« »Gremo!« »Potrpite!«

Ni bilo treba dolgega trpljenja. Mama jih je deloma kar rada pustila z doma, dasi jih je močno ljubila. Bili so sicer dobri in pridni otroci, le malo živahni so bili in včasih kar prešerno poredni, brez zlobnih namer ali ne brez napravljanja večje škode. Tako neobzrdani brez šolskih vajeti bi utegnili v kratkem vse lepo stanovanje narobe obrniti, kar bi ji povzročilo mnogo nepotrebne dela.

Ze naslednji dan so s skromno prtljago v rokah in v nahrbtnikih odrinili na veselo pot. Mnogo pre zgodaj so prišli na postajo, kjer so nestrno čakali na kamniški vlak. V tem dolgem čakanju je Jakca obletela hipna muha, da poskusi, kako bi mu dišala drobna cigareta. »Saj sem že velik fant,« si je mislil, »ne bo mi škodila!« Mišljeno, storjeno, a slabo storjeno. Baš ko je prisopel vlak na postajo, mu je postalo slabo. Meglilo se mu je pred očmi, vlak je v kolobarju zaplesal kraj njega. Kolena so se mu zašibila, da je z bratcema jedva zlezel v voz. Bled se je naslonil na steno, kmalu nato skozi okno, in užaljeni želodec je storil svoje. Oni popotniki, ki niso poznali pravega vzroka te slabosti, so Jakca pomilovali in tolažili, drugi sopotniki pa, ki so ga bili videli s cigareto v ustih, so se škodoželjno, zadovoljno smejali. Šale ni poznal sprevodnik, ki je Jakca kruto nahrulil in izprašal za naslov staršev, češ, da bodo morali plačati globo.

Jakec se je bridko pokesal. »Slabo sem začel, da bi se le končalo dobro.«

Na Ježici jih je Micka že pričakovala.

»I, Jakec, kaj si pa tako bled? Menda nisi vaju vožnje z železnico, kaj?«

»Res je nisem,« pritrди Jakec. Bratca pa sta previdno molčala.

Micka jih je peljala v preprosto, a čedno in prijazno hišo pod gozdnim hribom — k Mahnetovim, kakor se je ta kmečka družina pisala. Peljala jih je v podstrešno sobico, njim namenjeno, kjer so odložili svojo prtljago.

»Zdaj pa le pridni bodite! Pa pri delu nam pomagajte, če kaj znate! ... In če se boste v Savi kopali, pazite in ne hodite v pregloboko vodo, da mi ne utonete, — Bog in sveti križ nas varuj tega!«

In je odšla za svojim delom na polje. Doma sta ostala le stara mati, gospodinja in ded na klopici pred hišo, s pipico v brezobih ustih.

Bezljajčki so bili sprva v teh novih razmerah malo v zadregi, posebno še, ker jih je stara mati nekam nezaupno le od strani in molče ogledovala. Tudi hudi pes na verigi je renčal nanje in včasih divje zalajal.

Tesno jim je bilo v hiši. Kam, kaj sedaj? ... Kam neki? Plavalne hlačice iz nahrbtnikov pa k Savi. In že so izginili.

V veselju kopanja, plavanja jim je čas hitro potekel. Preslišali so opoldanski zvon, in šele srdito godrnjanje želodcev jih je opomnilo na novi dom. Požurili so se. Micka jih je ozmerjala.

»I, kod pa hodite za božji čas vendar! Smo bili že v skrbeh, če niste vsi utonili! Brž h kosilu, hladno je že!«

Željno so polegali krog sklede v travi pred hišo. Ej, ni bilo juhice, ne krožnikov, žlice pa so bile črne in oškrbljene. Spogledali so se in nobenemu od njih se ni mudilo zajemati. Ali lakota ima ostre zobe — pokusijo, a ne nasmeje se jim lice. Namrdnejo se vsi trije — v skledi je bila repnata kaša. Valjajo grizljaje v ustih. Brankec toliko, da na glas ne zajoka. Jakec parkrat zajame, nato po vtakne svojo žlico pokonci v strnjeno kašo. Bratca ga posnemata. Tako je ostala trioglata skleda zapuščena sama.

Stara mati in ded sta glasno godrnjala o razvajenih mestnih »pamžih«, in se jezila nad Micko, zakaj jih je privlekla v hišo, in da se je takih paglavcev treba bati.

Lačni Bezlajčki so premišljali in stikali kje in s čim bi se nasitili. To so dobro vedeli, da pritožba pri Micki ne bi bila prijazno sprejeta, nikar da bi jim dala boljše nadomestilo za kašo.

S trebuhom za kruhom jo uberejo za hišo in po vasi in pod težko obloženo hruško se ustavijo. Hruške sicer niso bile dovolj zrele, a kaj se meni lačni in požrešni otroški zob za to! Naklatijo si hrušk in jih meljejo z zobmi kot za stavo. Pa jih zaloti lastnik hruške, jih s polenom nažene z vrta. Poleno je Jakca zadelo prav nemilo na ramo. To pa ga ni prehudobolelo, hujše so ga zadevale osorne besede, s katerimi jih je stara mati Mahnečka obmetala, ko se je oškodovani kmet pritožil pri njej.

Prišla je ura popoldanske južine. Kislo mleko s črnim kruhom. To jim je šlo bolj v slast nego kaša, tudi robati črni kruh so veselo pomleli. Ribničan je dejal: »Dobre so hruške, kislo mleko tudi, — oboje skupaj pa je preveč dobrot!« Res je tako! ... Želodčki so se toliki dobroti uprli. Bezlajčki so se nakremžili. Ej, slabo se je začelo, da bi bil le konec dober!

V teh težavah je prišla ura večerje. Žganci, z maslom zabeljeni in obilna porcija kave, tolikšna, da bi se skorajda okopal v njej.

Utrujeni so zgodaj zaspali na trdih slamnjačah, a se prav kmalu jeli prebujati drug za drugim. Nevihta v trebuščkih! Preveč dobrot.

Slabo prespane jih je drugi dan že ob visokem soncu stara mati spet kaj neprijazno sprejela. Kaj da so počenjali ponoči, da ni bilo miru v hiši vso noč, in je grdo postrani poškilila na Micko. Kaj rada bi jih zlasala, pa se ni upala in se premagovala, saj so mestni »pamži«, pa bi jim njih starši gotovo mleko odpovedali in bi morda še njih druge stare, stalne odjemalce nahujskali. Ded jim je kazal hudomušno odprta usta z enim samim zobom, hlapec Janez pa jih je režaje se spraševal, če jim hruške na Ježici res tako dobro teknejo. Osramočeni so se Bezlajčki osmolili po naglem zajtrku spet iz hiše, k Savi, seveda. In spet so preslišali opoldanski zvon, vse se je vrstilo kot prejšnji dan, le da jih je za kosilo čakala mastna mlečna kaša, ki jim je dobro dišala.

(Se nadaljuje.)

ANICA ČERNEJEVA:

MIKLAVŽEV OBISK

I. Napoved. — II. Obisk.

Osebe:

Sv. Miklavž.	Janček, 8 leten	} otroci.
Angelčki.	Minka, 10 letna	
Parkelj.	Nacek, 2½ leten	
Mamica.	Maja, 7 letna	

I. NAPOVED:

(pred zastorom, pripovedovalni ton!)

Dragi otroci širom sveta,
sveti Miklavž prihaja z neba.
Tiho prihaja v čudežnem vlakcu,
v snežnem, svilenem in belem oblaku.
V svetli obleki, v kapi visoki,
z dolgo zakrivljeno palico v roki,
z brado, ki je srebrno pretkana,
z lici, ki so že vsa razorana,
s srcem, ki vam prinaša lepote
in čiste sreče in božje dobrote
prihaja na zemljo na god svoj veseli...
Tiho ga spremljajo angelčki beli,
kaže mu pota zvezdica zlata,
zvončki mu rahlo odpirajo vrata.

Zavesa se dviga.

II. OBISK:

(Iz daljave se čuje zvončkljanje cin...
cin... cin...)

(Preprosta sobica, v njej so zbrani otroci
s svojo mamico.)

Mamica:

Dečica moja, pripravite se...
tiho, le tiho! Že pride, že gre...

(Sliši se šumenje kril, zvončkljanje, rožljanje verig. — Otroci napeto in plašno strmijo v vrata, ki se počasi odpirajo.)

Sveti Miklavž (z dvignjeno desnico blagoslavlja deco):

Očka nebeški vas blagoslavlja,
sveti Miklavž vas toplo pozdravlja.
Dečica draga, dečica moja,
vem, da me čakajo srčeca tvoja,
vem, da bi marsikaj rada imela,
vem, da bi marsičesa želela...
toda, Miklavž naj mamico vpraša:
kakšna je bila dečica naša?

Mama:

O sveti Miklavž, moja deca je dobra in
Rada uboga, rada pomaga, draga.
rada k angelu varuhu moli,
pridna in dobra je tudi v šoli... (počasi)
toda... veš...

Sv. Miklavž:

Deca, glej, mamica ne pove,
kadar je žalostno njeno srce.
In vendar je tudi pri vas tako,
da je mamici večkrat hudo.

Parkelj (odpre vrata in nadaljuje):

Nacek-pajacek najmlajši med vsemi
kriči kot za stavo s starejšimi tremi,
Minka - Marinka ne pazi na sinka,
sestrica Maja mu še nagaja,
Janček zaspanček tudi razgraja,
mamica pa je trudna od dela
in bi si malo počitka želela...

Sv. Miklavž (s prstom zažuga parkelju in
se obrne k angelčku):

Angelček, zdaj pa v knjigo poglej,
kaj je o deci zapisano v njej.
Najprej o Minki, o naši Marinki.

Angelček (čita):

Minka — Marinka je gospodinja,
ki že na mamico svojo spominja;
pridna je, skrbna, marljiva in redna
dobra, a včasih — močno poredna.

Parkelj (spet odpre in ga prekine):

Močno poredna...
Minkin jeziček! To je skušnjava,
kadar je v miru, Marinka ni zdrava...

(Verige zarožljajo, Minka se oklene mamice in zajoče...)

Sv. Miklavž.

Tiho, le tiho! Marinka že čuje,
da njen jeziček le redko miruje.
Pa ga bo sama redú naučila,
raje poslušala, manj govorila.

Zdaj pa, Marinka, nič se ne boj,
tisto pesmico mi zapoj,
ki si jo mamici snoči zapela,
da ji je solza v očeh zablestela!..

Marinka (poje):

Očka, našega očka ni,
mamica sama z nami živi...
Mamica sama dela za nas,
očka pa v raji moli za nas.
Očka pa moli in prosi tako,
da bi ne bilo nam prehudó.

Sv. Miklavž:

Angelček daj, poišči v košari...
Čeveljčki naše Marinke so stari.
Mrzla in huda je botrca zima,
Minka — Marinka pa suknjice nima.
Ta-le je gorka dovolj in debela,
da nam bo Minko — Marinko pogrela...
Daj še orehov in čokolade...
Deca imajo zobke še mlade...
(Marinka prejema darove.)

Sv. Miklavž:

Angelček, zdaj pa v knjigo poglej,
kar je o Jančku zapisano v njej!

Angelček (čita):

Janček — zaspanček je v drugem razredu
dober učenec v vsakem pogledu.
Pameten dečko, glavica bistra,
morda že zraste res do »ministra«.
Toda — naš Janček, je pač zaspanček.

Parkelj (ga prekine):

Zjutraj ga posteljca miče in vabi,
Janček pa svoje — dolžnosti pozabi.
Posteljca topla ga vabi in miče —
mamica ga prebuja in kliče,
toda naš Janček, naš mali zaspanček
mami nagaja, prepozno ji vstaja,
včasih še v šolo prepozno prihaja...
(Verige rožljajo, Janček zakriči: »joj«.)

Sv. Miklavž:

Tiho, le tiho! Naš dečko naš Janček
ne bo več zaspanček.
Skočil bo s posteljce, kadar bo sila,
mamica se ne bo več jezila.
Janček — zaspanček, pridi zdaj k meni!
Tisto o bratcih mi razodeni...

Janček (najprej boječe, potem vse glasneje):

Bratci so vsi nam, ki govorijo,
kakor nas mamice naše učijo.

Bratci so naši v Trstu, v Gorici,
v Istri-siroti, ob sinjem Jadranu,
bratci so naši nam v Korotanu...
Bratci so, ker jim v srčecih poje
struna srebrna pesmice moje.
Bratci so, ker so jim v dušah spomini
in biserne sanje o domovini...

Sveti Miklavž, na njé ne pozabi.
knjižic jim nesi, deca jih rabi...

Sv. Miklavž:

Janček, seveda pojdem čez mejo
kjer še otroci moliti ne smejo,
kot jih je mamica skrbna učila,
kot jim je vero v srca vsadila...

Pojdem v Primorje, pojdem čez Peco.

Angel — pripravi knjižic za deco.
V knjigo nebeško mi pota zapiši,
Jančku — zaspančku pa končno poišči
kučmo in majico. Toplo, seveda!
Takšen-le fant naj zimo pogleda,
saj nam že raste med naše junake
Daj mu še fige in medenjake.
(Janček se zahvaljuje...)

Sv. Miklavž:

Angelček, zdaj pa v knjigo poglej,
kaj je o Maji zapisano v njej...

Angel:

Maja je dobra in ljubezniva,
kakor plamenček hitra in živa,
kakor ptička vesela in zdrava —
Maja vso svojo hišo zabava,

Parkelj (vpade z besedo):

toda — včasih se mamici zlaže
in včasih svojo nalogo zamaže...
(Verige rožljajo, Maja zajoče.)

Sv. Miklavž:

Tiho — le tiho, Maja že ve:
da mamici svoji lagati ne sme...
Seveda, nikomur! — Maja, nikoli!
Zdaj pa k angelu varuhu moli...

Maja (jokaje):

Angelček, ki z mano čuješ
in me noč in dan varuješ,
daj, da pridna bom postala,
da bom pravo pot izbrala,
da bo mamica vesela,
da bom k očku v raj prispela.
Angelček, ti z mano hodi,
ti me k očku mojem vodi...

Sv. Miklavž:

Tvoja molitev, Majica mala,
naj bi ti celo življenje ostala.
Samo iskrena molitev je prava,
samo taka v nebesa priplava!

Angel, daj Maji, kar je želela,
da ji bo dušica njena vesela...

(Maja se veselo zahvaljuje.)

Mama (dvigne Nacka, ki je dosedaj sedel na stolu in se boječe držal za krilo):

Sveti Miklavž, glej, to je pa Nacek.

Nacek — kobacek, mamini najmlajši,
ki ga je očka imel najrajši.

Ki ga je očka komaj poznal —
legel je, ko ga je Bogec dal.

Zdaj smo že v tretjem žalostnem letu,

kar je naš Nacek brez očka na svetu.

Nacek, gospoda Miklavža pozdravi
z lepo rokico križek napravi!

Nacek:

»Meni ceta, duha amen...«

Miklavž (angelu, ki sproti izvršuje naročila):

Angel — moj Nacek rabi že hlačke...

Nacek še nima nobene igračke...

Mrzlo je v sobi, naj bo v copatkih;
daj mu bonbončkov, dobrih in sladkih.

Mama in deca:

Sveti Miklavž — stotisočkrat hvala.

Sv. Miklavž:

Dečica draga, pridni ste bili,
vsi ste Miklavža razveselili.

Moje srce vas toplo pozdravlja,
moja ljubezen Vas blagoslavlja.

Zdaj pa odhajam. Zemlja je širna,
srčeca mala so že nemirna.

Čakajo me in k mnogim še gremo,

(obrne se proti deci v dvorani):

k vsem pa, otročki, nocoj ne dospemo.

Rad bi potrkal na sleherna vrata,

toda — saj veste — hudi so časi

in moja ljubezen ni dosti bogata.

Ako se sveti Miklavž ne oglasi,

nič ne žalujte, dalje verujte,

pa me za drugi god pričakujte!

(Jih blagoslovi in pristavi):

Ce boste dobri in pridni — seveda,

kajti Miklavž vam v srčeca gleda.

(Zavesa pade.)

Alojz Gradnik:

Sveta Neža trosi bisere

(S. za 8. rojstni dan)

*Snoči, ko so spali črički,
miške, murnčki in ptički,
Sveta Neža brez števila
biserov je raztrosila
po zelenih travicah,
rožicam po glavicah.
Gledale so zvezde blede
in oblakov bele črede.*

*Sveta Neža pravi v šali:
„Če ne boste vsi molčali,
vetru ukažem, da zakiha,
vas oblacke, da razpiha,
sončecu pa, da zasije
in vas zvezdice zakrije.“*

Rekli so oblacki beli:

„Pusti nas, naj bomo celi.

Sicer nismo kakor tisti,

tisti mutasti menihi,

ki jim pravijo trapisti,

smo pa vendar vedno tihi.“

Rekli zvezd so roji blede:

„Le ne skrbi, v naši sredi

ni nobene klepetulje.“

Sonček ves pogovor čul je.

čepel tam nekje je skrit,

kjer stoji kitajski zid.

*Ali zjutraj, še zarana,
ko je zemlja še zaspana,
prav do teh zelenih trav
segel z zlatimi je prsti
in počasi in po vrsti
vse je bisere pobral.*

LUDVIK_MRZEL:

Slika: N. Pirnat

UMRL JE FRAN MILČINSKI

V zadnji številki »Našega Roda« je mali Zdravko Reven z Vrhnike vprašal v svojem napol pisanem, napol naranenem pismu: »...in ne vem, zakaj g. Fr. Milčinski nič ne piše.« Pa takrat je Fran Milčinski še zmerom pridno pisal. Najbrž je pisal vsak dan in vsak večer in pisal je za male in za velike ljudi. V ponedeljek, dne 24. oktobra pa je v resnici za zmerom odložil svoje pero. Takrat je nanagloma umrl. Zadela ga je kap.

Fran Milčinski se je rodil dne 3. dec. 1867. v Ložu na Notranjskem. Če bi še živel, bi bil prav letos že pet in šestdeset let star. Njegov oče je bil sluga na sodišču, on sam pa je postal sodnik. Sodni sluge in sodniki so tisti ljudje, ki najbolj od blizu poznajo gorje človeka na svetu. Vse največje strahote sveta, vsi največji grehi in največje nesreče ljudi — vse gre skozi njihove roke. Vse morajo videti na svoje oči, vse morajo razumeti s svojimi srci in vse morajo soditi. Ko je bil še čisto majhen, je Fran Milčinski iz domače hiše s svojimi otroškimi očmi videl, koliko je hudega med ljudmi in kako neskončno je človek potreben ljubezni. Potem je študiral gimnazijo v Ljubljani in je na Dunaju doštudiral za sodnika. Potem je služboval v Ljubljani in po drugih slovenski mestih. Postal je tudi član najvišjega sodišča v Jugoslaviji, ki ima svoj sedež v Zagrebu. Zadnja leta je bil odvetnik v Ljubljani. Povsod pa, koder je hodil, v vsem, kar

je storil in zapisal — v vsem se je poznala za njim ena sama srebrna sled: sled velikega, toplega, ljubečega srca.

Izmed vseh ljudi se na svetu najbolj hudo godi otrokom. Velikim ljudem je lahko. Veliki ljudje imajo vso moč in oblast v svojih rokah. Veliki ljudje imajo vso besedo pri hiši, ki se ji reče svet. Otroci pa lahko samo lepo molčijo na vse. In kadar imajo kakšno reč na srcu, morajo zmerom prej lepo vzdigniti roko. Zato ni prav nič čudnega, da njihovi učitelji in očetje, pa še celo njihove matere tako malo vedo o njih. Dokler so ljudje majhni, že še vedo, kaj se to pravi: biti otrok. Ampak kadar le malo zrastejo, zmerom takoj pozabijo na vse. — Že stari modrijani so zapisali, da je skoraj vse húdo na svetu samo od tega, ker ima človek tako slab spomin.

Fran Milčinski pa je bil eden tistih redkih ljudi, ki so podobo otroške duše in otroškega življenja ohranili v svojem srcu do konca. Ko je bil sodnik v Ljubljani, se je najbolj zanimal za usodo malih in neboljanih, zavrženih in zanemarjenih otrok. Ali veste, kateri otroci so to? — Jaz sem iz Trbovelj doma. Ko sem bil še zelo majhen, sem imel prijatelja, ki mu je bilo ime Liki. Pri nas v Trbovljah je bila svoj čas navada — kako je zdaj ta reč, ne vem — da so rudarski otroci že na vse zgodaj začeli kaditi. Ta Liki je bil tako majhen, da mu je zadaj skoraj še srajca gledala na dan in da še ni znal prav izgovarjati r in č. Pa je že tekal za rudarji, ki so s prižgano cigareto v roki in s sekuro čez ramo šli na delo skozi Petelinovo vas, in je prosjačil za njimi: »Slic, daste cik?« Rudarji so dobri ljudje in Liki je dobil od njih marsikateri čik. Ampak Liki je bil

pošten fant. Ko je zrasel, se je šel učiti za natakarja. Zdaj ima prav gotovo dobro službo nekje in se mu čisto lepo godi. Ampak vsi niso takšni, kakor je bil ta Liki. Navadijo se kaditi, in če drugače ne pridejo do cigaret, gredo in kaj ukradejo. Saj od začetka ne ukradejo kdo ve kaj. Ampak iz malega raste veliko in nazadnje je konec prav žalosten. — Pa tako se godi po navadi samo otrokom iz revnih družin. In da je tako, niso krivi niti otroci niti njihove matere. Kriv je samo svet, ki je tako urejen, kakor je: enim ljudem je dodeljeno vse bogastvo sveta, drugim pa samo beda.

Fran Milčinski je bil sodnik. Sodniki imajo opravka z usodami ljudi. Najbolj težke so usode otrok. Fran Milčinski je njim daroval vso ljubezen svojega srca. Ko so ti mali nepridipravi prihajali pred sodišče, ni mogel ž njimi napraviti nič drugega, kakor da je zanje skrbel in da je skušal rešiti njihova življenja. Iz tega njegovega dela se je rodila ena najlepših njegovih knjig, »Ptički brez gnezda.« To knjigo bi moral poznati vsak majhen človek na Slovenskem. Ptički brez gnezda — to so prav za prav vsi otroci tega sveta. Vsak ptiček pod nebom in vsak človek se rodi v kakšnem gnezdu. Ampak vsak ptiček in vsak človek iz tega gnezda polagoma izleti in si mora svoje novo gnezdo šele poiskati. To je usoda vseh otrok tega sveta. Fran Milčinski je vse te reči razumel tako dobro kakor nihče drug.

Fran Milčinski je vse svoje življenje imel opravka s svetom, v katerem živi otrok. Svet pravljic je to — saj je ves svet za otroka in za človeka samo pravljica, ki se nikdar ne konča. In tako je pisal svoje »Pravljice« in svojega »Tolovaja Mataja.« In tako je pisal svoje zgodbe o pogumnem dečku, ki mu je svet zmerom prizadejal mnogo krivice in mnogo gorja in ki je nazadnje zmerom zmagal in je bil bogato poplačan. Zakaj vse, kar na svetu je, je samo za otroke, ki so zdaj še majhni in ki bodo nazadnje prav gotovo še gospodarji sveta. Tako je pisal svoj »Mogočni prstan« in vse svoje igre, ob katerih so otroci zmerom imeli toliko veselja. Včasih so jih igrali, včasih so jih samo gledali.

In iz vsega, kar je Fran Milčinski napisal, iz vsega sije smeh. Vsi ljudje na svetu se znajo smejati, dobri in slabi, razumni in nespametni. Zgodbe, ki jih je pisal Fran Milčinski, pa so smešne in vesele od čistega, razumnega, ljubezni polnega srca. Tako so vesele matere, kadar bi rade razigrale svoje otroke, pa čeprav so jim glave polne skrbi in jih v očeh pečejo solze.

Zdaj je Fran Milčinski umrl. Za njegovim pogrebom je šlo veliko velikih ljudi in veliko otrok. Vse šole v Ljubljani so šle za njim. In nihče ni šel za tem pogrebom s tako lepo mislijo, kakor so šli otroci. Šli so za pogrebom človeka, ki je vse svoje življenje tako dal za njihovo stvar, kakor ga morda ne bo mogel dati noben drug človek na svetu.

Vida Taufer:

Sinček na grobu

*V črnem grobu spita
mamica in oče,
ob lesenem križu,
droben sinček joče.
Joče, milo prosi:
»Dajta, vstanita
in domov se zopet
v hišico vrnita.
Ovco sem napasel,
mleka nam bo dala.*

*Drva sem prinesel,
kaša je že zbrana.
Ogenj naredimo,
skuhamo kosilo,
nič ne bomo lačni,
vsega bo obilo.
Mamica in oče,
tako dolgo spita
priden sem in prosim
da se spet zbudita.*

OROSLAVA SLOKANOVA:

TAM, KJER ŠUME PALME IN TRTA ZORI

Sladka je pravljica pesem o Indiji Koromandiji, kjer »bonbončki visijo raz veje —«. A kaj, ko vse poti vodijo v Rim, tja v Indijo, tja v Koromandijo, pa roka ne kaže nobena.

Indija Koromandija je le pravljica. Tam v Prlekiji, kjer šume palme in zori trta, pa je, ko da se je ta pravljica utelesila.

Nikjer ni jesen tako lepa kot v Prlekiji.

Nikjer ni sonce tako žarko, kot v Prlekiji.

Nikjer ni vince tako rujno, kot v Prlekiji.

In nikjer ne more biti človek bolj srečen, kot v Prlekiji.

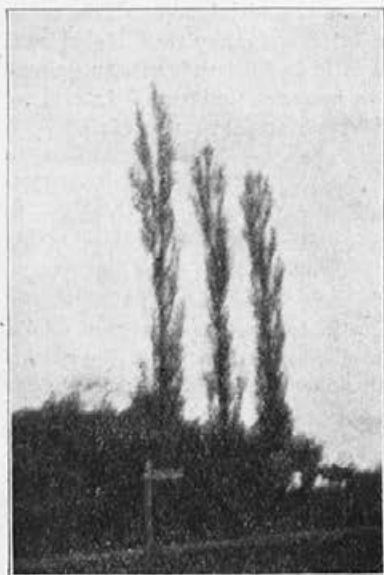
Ob meji vinograda stojim. Trte šume okoli mene. Iz listov se grozdje zlato smehlja. Sončni žarki se vpijajo vanj ter se v tisočeri odsevih odbijajo od zlatih jagod. In so še rdeči grozdi, ki v soncu krvavo žare in modrikasto črni, težki, da upogibajo trs.

Sladko, opojno diši šmarnica, siromakov trs. Pravijo, da je njeno vino opojno, da omami človeka ter mu vzburka kri, da človek postane zver. In vendar diši šmarnica tako lepo, njeni grozdi so tako sladki, tako vabljivi.

V venci so se sklenili prleški griči. Šume, polja in vinogradi se prepletajo med seboj v čudovito pisano preprogo. Sloke palme na vrhovih so kot lestvice, segajoče do neznanih svetov v vsemirju.

Prleške palme. Njihove šibke in manj lepe sestre, ki rastejo pri nas, nazivamo jagnedi. Prlek jim pa pravi palme. In res so kot velikanske veje tropičnih palm. Srce ti vztrepeče v posebnem občutju, ko zrciš prleške palme ves majhen, neznat.

Svetinjska cerkva se beli na holmu, iz dalje jo pozdravlja Jeruzalem. Kar očrnela od starosti

je cerkva vrh Jeruzalema. Starodavna, mogočna lipa je nekdanja stala pred njo. Sedaj je ni več. Vsa shirana in onemogla od viharjev in starosti, je slednjic podlegla viharju. Iz njenih korenin so zrastle štiri nove, krepke lipe. Sredi njih, tam, kjer je nekoč stala stara lipa, pa je mizica in klopice za redke popotnike, ki pridejo na Jeruzalem, da posedijo in se zamislijo v one davne čase, ko so goreli kresovi po vseh teh nešteti holmih in oznanjali ubogim ljudem, da se bliža rdečehlači sovrag. In kako so potem junaške Prlečanke rešile Jeruzalem Turkov! Morda pomisli popotnik tudi na čase, ko je šiba božja sejala po teh lepih holmih svoje gorje. Kuga! Ob križpotih ga nešteta kužna znamenja spomnijo tega. Kakor v jeseni muhe so takrat padali ljudje. Možje, matere, otroci, starci, nikomur ni prizanesla kruta morilka. Neštete družine so izumrle, cele vasi. Domovi so ostali zapuščeni, polja so prerasle šume. Pogoste so v Prlekiji šume, katerih zemlja je izorana od davnega orača, pa ni bilo sejalec, ki bi sejali in je čas zasejal drevje v

zapuščene razore. Samo kužna znamenja so ostala, stoječa na visokih gomilah davno umrlih. Čas jih razjeda in uničuje kot iz leta v leto vse bolj uničujoče spomin na tiste davne, žalostne dni.

Vendar je v podzavesti Prleka še vedno ostalo nekaj tiste davne groze, iz časov, ko jim je bila vsaka ptica, vsak oblaček slabo znamenje. Nešteto vraž se je ohranilo. Še sedaj živi v neki vasi »čarovnica«, ki more baje pregnati hudo uro. Pravijo, če starka dela na polju ali drugje, kadar se pripravlja k nevihti, vselej hitro teče domov in se zapre v kočjo. Ko je sama, začne »coprati« in huda ura se vselej odvrne od tiste vasi. Zakaj letos ni odvrnila tudi suše, ne vem. Baje suša ne spada v njeno področje. Krepka starka je ta »coprnica« in veliko spoštovanje uživa pri ljudeh.

Majhne in nizke so prleške kočice. S slamo so krite, neredko imajo lesen ali lončen dimnik. V času, ko so jih postavljali, še niso poznali žag, samo vrtali so tram z nekakšnimi svedri in jih vlagali drug v drugega, zato vogali hiš ob straneh niso gladki, temveč vzbokli. Na majhnih okencih se zibljejo bohotne prleške »deklince«, belagonije in fuksije. Prlečanke ljubijo cvetje. Neredke imajo ob podstenjih hiš cele vrtove rož, vsajenih v stare lonce in sklede. Tudi hiše si večinoma belijo žene same. Spomladi, pred Veliko nočjo in neredko še v jeseni pred trgatvijo. Katera se hoče posebno postaviti, okraši svojo hišico spodaj s pisanimi črtami, pikami ali zvezdicami. Ljubka je starinska hišica v taki pisani obleki. Vsa mlada, prerोजना je. A čar davnine, čar stoletij, ki jo zavija v pravljico, ostane. V dolgih zimskih večerih oživi. Takrat oživijo z njim drobne fotografije prababic in pradedov, viseče po stenah in izpregovorijo o težkih in zlatih starih časih.

Zunaj je mraz. V izbi prijetno greje trebušasta peč. Luč meče mrakotne sence na slike po stenah. Na obrazih prisotnih je svečana resnost. In si pripovedujejo vesele in žalostne dogodke, ki so jih doživeli oni pred njimi. Obrazi na slikah oživljajo, se smejejo in jočejo. Ure hite. Zgodbe postajajo vse bolj tajinstvene, pravljicne. Pripovedujejo o babici, ki se ji je ponoči prikazal škrat. Tri zelene luči je imel v glavi. In o dedu, ki je našel lonec srebrnikov pod hišnim pragom. Zgornji so bili vsi krvavi. — Pa sosed Ambrož, ki je vse življenje za zabavo razdiral mravljišča. Ko je umrl, so prišle mravlje, debele kot čmrlji, napolnile vso hišo in krsto, ter pokrile truplo, da jih je bil ves črn. In o hiši, v kateri že sto let straši. Stara beračica, ki se ni bala ne vruga ne zlobnega človeka, je zadnja stanovala v njej. Ko pa je umrla, je ostala hiša prazna in nihče si ne upa ponoči mimo nje.

Tako si pripovedujejo. Resnica se prepleta s pravljico, preteklost s sedanostjo, mrtvi z živimi...

A kaj to, sedaj je jesen, sonce sije in trte šume okoli mene. Vse praznične se smehljajo kočice in zidanice po holmih in bregovih. Kmalu bo trgatev. Takrat bosta pesem in vrisk napolnila hrame in izbe.

Sredi vinograda klepeče klopotec. Nešteti mu odgovarjajo, z nizkimi in visokimi toni, kot stare klepetulje, če se sprejo. Na oseh klopotca plešeta lutka v štajerski narodni noši. Fant v irhastih hlačah in golenicah, z zavihanimi brki in peresom za klobukom. Dekle z avbico na glavi, svileni ruto okoli pleč in naškrobanimi spodnjicami. Pri plesu frfotajo svileni trakovi okoli nje kot okoli razvnetih plesalk na »gostüvanju«. Mlad pastir je naredil ta klopotec in plesalca. Nihče ga ni učil umetnosti. Prleki pravijo, da se umetnost sploh ne da priučiti.

— Te pa hodi ali, kosilo bo mrzlo!

Ozrem se.

Mati se smehljajo med trtami. Polno naročje zlatih breskev imajo.

— In pismo je prišlo iz Ljubljane.

— Iz Ljubljane?

Odprem ga.

— Pridi takoj. Tu neprestano dežuje. Hladno je —.

Krčevito stisnem pismo v pest. Skozi sadovnjak greva. Sonce greje skoraj tropično. Drevje se šibi pod debelimi jabolki. Mati neprestano »gučijo«:

— Da, da, toliko je letos tega ljubljenega sadu. Le proda se žmetno (težko). Trikrat preberejo, preden kupijo. Pa nekaj bomo že prodali. Drugo bomo pa »stukli«. Saj jabolčnica je zdrava pijača, kri čisti, če bi je ne pila, bi ne bila še tako krepka.

Kot ververica skače od veje do veje Franček in trga jabolka, zelena, modrikasto rdečkaste »Aleksandre«, debele kot otroške glave.

Lizika trese slive. Vsa modra je trata od njih. Mati pravijo:

— Da, da, to je naša ljubljena Prlekija. Mnogo dela imamo. Jutri bomo »tukli« jabolčnico, potem bomo kuhali žganje, drugi teden pa pojdemo brat. Pogač in gibanic bo morala napeči Lizika, da bodo brači bolj vesele volje.

O, pogače, z vrhnjo vmesene in sladke prleške gibanice!

V pest stiskam pismo, neizmerno hudo mi je pri srcu.

O Ljubljana, ko bi vedela, kako daleč si mi in kako želim, da bi mi bila še mnogo, mnogo delj...

MARIJA KMETOVA:

Ilustriral Fr. Pavlovec

O GOSPODIH PAJKIH

Zakaj rečem »gospodje« pajki? Ker se meni zdijo zares gospodje. To so živalce posebne sorte. Imajo svoje gradove, pajčevine, in gospodarijo v njih ko hudi graščaki — vitezi. Na vrtu imamo kotichek samih smrek. Na teh smrekah so doma sami pajki. Njih gradovi se blestijo v soncu, v vsakem takem gradu gospoduje hud gospodar pajek. Z mojim zvestim spremljevalcem, štiriletnim Štefančkom, sva jih hodila v počitnicah vsak dan obiskovat.

»Pojdiva malo h gospodom pajkom!« je rekel Štefanček.

»Pojdiva!« sem rekla. In sva šla. —

Spodaj je bila široka pajčevina. S Štefančkom sva pihnila vanjo in brž se je prikazal pajek. »Kaj pa je?« je zarohnel. (Seveda ga midva s Štefančkom nisva zares slišala, pa sva ga vendar slišala. Ali razumete kako?) In jezno je pogledal naokoli. Midva sva se smejala. »Ali je jezen!« je rekel Štefanček. »Pa še kako!« sem rekla jaz. Stal in stal je pajek, jezno godrnjal in čakal. Midva sva ga spet podražila in pihnila v grad. Tedaj pa se je gospod pajek ustrašil in kot bi mignil zbežal prav v kot med veje. Tam notri je imel svojo sobo, svoje stanovanje. Čakal je in premišljeval, kaj bo. Čez čas se je obrnil in

spet pokukal na prosto. Midva s Štefančkom sva spet ponagajala. Tedaj je pa pajek švignil na rob pajčevine, si brž napravil nitko — vrv, in se spustil nizdol in izginil. Iskal je sovražnikov, gledal okoli, si mislil, kaj da ga ne pustiva pri miru in skrbel, kaj bo zdaj v njegovem gradu, ko njega ne bo doma. Medtem se je ujela v nevidne mreže majhna muha. Cvilila in vpila je, se otepravala, izmotavala, pa ni nič zaleglo. Ujeta je bila. Brez dvoma je klicala na pomoč in Štefanček je rekel: »Ali je muha koristna?« — »Ni, še škodljiva je, ker prenaša bolezni.« »Potem ji pa ne bom nič pomagal«, je sklenil Štefanček. Pa se tudi ni dalo nič pomagati, ker je bil že pajek nazaj. Nekaj hipov je poslušal ob robu pajčevine, nato je planil ko ris na muho, jo zgrabil za vrat in odnesel v svojo sobo. »Zdaj jo bo umoril?« je vprašal Štefanček. »Da, zdaj ima pečenko,« sem mu dejala. In res se je pajek prav zadovoljno mastil z muho in bržkone bil zelo lačen, ker se ni niti zgenil od nje. S Štefančkom sva se

obrnila k drugi pajčevini. Ondi je baš padla od nekod mala prešička. Saj poznate tiste žužke, ki imajo toliko nog in se držijo sten in plezajo naglo po njih? Mi jim pravimo prešičke. Prešička je zacepetala po pajčevini in že je prihitel gospodar, gospod pajek. Planil je na prešičko, a brž odskočil. »Ho,« je zavpil, »kdo pa si ti?« — »Av,« je rekla prešička, »pri miru me pusti, saj nisem muha!« — »Požrl bi te rad,« jo je nahrulil pajek. »Aha,« je rekla prešička, »pa me ne boš.« In res se je pajek zaman zaletaval obnjo. Prešička je migotala in migotala z nožicami, dokler ni napravila luknje v pajčevini. Pajek je brundal in brundal okoli nje, pa kadar jo je naskočil, je prav tako naglo odskočil nazaj. »Zakaj neki kar skače okoli?« je vprašal Štefanček. »Gotovo ima prešička pretrd oklep,« sem rekla. Medtem se je prešička nekako zvila v klobčič in čof! — se vrgla na tla. »Oho!« je zavpil pajek, »marš nazaj!« »Ho, ho, ho,« se je zahihitala prešička od spodaj, »nazaj seveda, ali bi ti dišala, kaj?« In je še nekoliko postala, kakor da bi bila mrtva in nato odbrzela med travice in domov.

»Zdaj gre gotovo povedat domov mami, da jo je hotel požreti pajek,« je rekel Štefanček. »Najbrž,« sem rekla — »in drugič bo vedela, kaj so pajki in se ne bo več vjela.«

»Zdaj ima pajek luknjo v mreži,« je rekel Štefanček. — »Pa jo bo koj popravil,« sem rekla jaz. In res je začel pajek plesati krog luknje, seveda se je neznansko jezil na ničvredno sodrgo, ki ne spoštuje tuje lastnine in kako da se za prešičke še ne briga ne, in je kmalu popravil vrzel v svoji pajčevini.

»Hu, hu, hu« — kaj pa je to?« je vprašal Štefanček. »O, suha južina, sestrična gospodov pajkov!« sem odvrnila.

»Koliko nog pa ima, pa kakšne velikanske!« je vzkliknil Štefanček. Res je lomastila suha južina s svojimi dolgimi, neokretnimi nogami po pajčevini in strašila pajka — »hu — hu — hu.« Pajek se je zaletel vanjo, se zagrizel v eno izmed nog, jo privezal v mrežo, prav tako v drugo in tretjo. »Ne uideš mi, nepridiprav,« se je hudoval na suho južino. A ta — tebi nič meni nič — je potegnila noge iz ovojev, in se prestopila in bila že na varnem. »Saj te še ne maram ne,« je zavpil pajek za njo. »Saj kar smrdiš, brigam se zate!« — Suha južina ni nič odvrnila, ta je sploh redkobesedne sorte in je molče odlomastila med kamenčke in na bližnjo steno. Gospod pajek je bil zelo hud. Kar pred sobo se je vstopil in razmišljal o hudobiji nekaterih svojih sorodkov. Danes je bil zares slabe volje, najrajši bi bil polovil vse muhe, ki so brenčale okoli. »Zakaj še letati ne znam,« je zavzdihnil in zadremal.

A nekoč je zašla majhna gosjenica na pajčevino. S svojimi številnimi nožicami je brzela po pajčevini kot bi bila doma. Pajek jo je nekaj časa gledal, gledal, nato jo je zgrabil. A gosjenica, ne bodi lena, je rekla: »Boš šel!« in ga ugriznila v nogo. »Ass!« je zacvilil pajek in odskočil. Potem ji je hotel zastaviti pot in jo prestrašiti. »Joj, kako pleše okoli!« je vzkliknil Štefanček. In res je pajek naglo obkrožal gosjenico. Ali je pri tem delal mrežo, kdo ve? Ali je pa tekal okoli in rekel: »Ali me vidiš, kdo sem? Ali me vidiš, kakšen sem? Ali veš, da sem pajek, gospod vitez pajek, da sem hud in strašen? Ali me vidiš, kakšne čeljusti imam, kako hudo gledam, kako te kar zmanem, če hočem in kako strašno sem hud?« A gosjenica? Če se je je pajek le dotaknil, ga je čavsnila, zdaj s čeljusti, zdaj z repom, čof, čof, čof, je šlo po pajku.

»Zmagala bo!« je rekel Štefanček. »Ali se pajek jezi!« — »Pa še kako se jezi!« sem rekla in sva gledala dalje. — »Oh,« je rekel pajek, nikar ne misli, da si močnejša! Jaz se le šalim, ko mačka z miško, ampak, ko bo zares, boš pa videla, kaj bo!« — Čof! je čavsnila gosjenica spet po pajku — in pajek že ni vedel, kaj in kako bi. Zdrzil se je, odmeknil in obstal pred svojo sobo. Gosjenica se je motovnila in motovnila. »Hu!« je zagrmel pajek in planil ko besen nanjo. »Av!« je zavpil in spet odskočil. »Ej, ej, gospod pajek,« je rekla gosjenica, »saj niste vseomogočni, ne! Kako muhico, nič ne rečem, že zmorete, je neumna in trapasta živalca. Ampak mene, ki bom nekoč krasen metulj, ne boste spravili pod kapo, ne!« In res se je zdelo, da bo ušla. Pajek je bil pa zdaj od jeze tako bojevit, da nalašč ni hotel popustiti. Zgrabil je gosjenico za tilnik. »No, no, tako se pa ne gremo,« je rekla gosjenica in se izvijala in izvijala iz pajkovih klešč, pa ni nič zaleglo. »Ti baraba, ti,« je rekla, »kaj sem ti pa naredila?« — Pajek je molčal in jo tiščal. Gosjenica je udrihala z repkom, pa ga ni mogla doseči. Vrtela je glavo, odpirala čeljusti, pa ni šlo. Pajek se je odmikal, odskakoval, a izpustil je ni. Že je gosjenica omahovala, a obenem je predrla pajčevino. Nič ni vpila, nič rekla, a svoje si je mislila. Čim je pajek za hip popustil, ker ga je od tiščanja vse bolelo, se je gosjenica — smuk! — spustila skozi luknjico in ušla. »A!« je rekel Štefanček, »je že ušla!«

»A!« je rekel tudi pajek in obstal, ko okovan. Tekal je okoli, gledal, postajal, se oziral — nič — gosjenice ni bilo več. — A nekoč jo je pajek le premagal. Takrat je imel gostijo za tri dni. — Nekateri pajki so silno plašni, nekateri zelo korajžni, nekateri neznansko previdni, nekateri spet topoglavni. In drugačni so tisti, ki imajo vodoravne mreže, kar nekam zmetane med vejevjem,

in drugačni spet tisti, ki imajo svoj grad pokončno razpet med vejevjem. Te pokončne pajčevine so lepo v krogu spletene in so kar umetniške. Tudi njih gospodar, vitez-pajek, je lepši, ličnejši in bolj brihten ko oni z vodoravnih pajčevin. Tudi takega pajka, zares gospoda, sva opazovala s Štefančkom. Tudi ta je imel svoj grad pri smrekah na vrtu, in zmeraj je bil en sam tak pajek. Ali imajo pajki tako urejeno, da je med mnogimi navadnimi pajčevinami ena sama taka gosposka? Kako je bil ta pajek lep, kako lepo pisan, črn in rumen in velik. Neka slamica je padla nekoč na tako umetniško pajčevino. Gospod pajek je čepel prav na sredi pajčevine, prav v središču kroga. Kaj je storil ko je padla slamica na njegov grad? Potresel je pajčevino na vso moč.

»Kaj pa dela?« je vprašal Štefanček.

»Vidiš, da stresa, da bi otresel slamico.«

»Joj, kako zna, le kdo ga je naučil?«

»Vse Bogec, vidiš, ko tudi za pajka skrbi.«

»Tudi za pajka?« se je začudil Štefanček. »To je pa Bogec zares priden!« Pajek je drezal in drezal z nožicami, pa ni nič opravil, slamica ni hotela dol. Bržkone je tudi vpil: »Hej, kaj je to? Stran odtod! Kdo se je drznil spraviti tako navlako v moje domovje? Proč, pravim! Sicer bom zgrabil, bom hud, bom vse pomandral! Sodruga ničvredna! Ali ne vidite, kakšno umetniško zgradbo imam? Hm, kako bom hud!« A slamica je ostala — in — čof! — je hušknila še muha v mrežo. Seveda, kako ne bi, ko je bila pajčevina tako nevidno razpeta med vejicami! Gospod, zares gospod, umetniški gospod pajek je bil kar brž pri muhi. Ni planil nanjo za vrat, kot delajo oni pajki z vodoravnih mrež — ne. Prijel jo je lepo krog pasu in jo pokonci vrtel, vrtel, vrtel naglo ko blisk okoli in jo vso zavil v pajčevino, da muha še dihniti, še zastokati ni utegnila in je bila ko punčka v povojčkih. Gospod pajek je to napravil v hipu in spet odbrzel v sredo svoje mreže.

»Je ne bo pojedel?« je vprašal Štefanček.

»Menda še ne,« sem rekla. In res je ni. Tam jo je pustil. Nič ne vem, zakaj. Ali zato, ker ni bil lačen? Ali ni utegnil in je čakal na kaj drugega? Ali je imel kak sestanek, kako sejo, kako važno delo? Ali mu muhe niso bile všeč, če so bile kar sveže? Ali je imel navado, da je vsako meso prej obesil na zrak? Da se je nekako presušilo? Da je bilo boljše, ko pri nas šunka? Bog ve, zakaj je ravnal tako. Ko sva pozorneje gledala s Štefančkom, sva videla, da je bilo ondi v pajčevini še več takih »punčk«. Najbrž ta lepi pajek ni utegnil jesti kar tako in je imel svoje določene ure za jed, ko mi. Morda zjutraj, morda zvečer. Najbrž je določen čas le lovil in se je ravnal po pravilu, da »je čas zlato« in ni hotel ta »zlati čas« po nepotrebem tratiti s samo »jejo in pijo«. V takole mrežo je nekoč zašla mravljica. »Oh, dajva, rešiva jo!« je rekel Štefanček, ki ve, da so mravljice pridne živalce. Pa je ni bilo treba rešiti. Ko je namreč gospod pajek zagledal mravljico, se ji je pač približal, jo pogledal, a se je ni doteknil. Mravljica je smela nemoteno oditi. Pa kako je znala hoditi po pajčevini! »Saj sta prijatelja!« je vzkliknil Štefanček. »Pa sta res!« sem se tudi jaz začudila in mi je bilo to kar novo. Kaj pravite, morda so pa pajki in mravlje zares prijatelji? Morda imajo domenjeno, da se ne bodo sovražili? Ali se pa drug drugega preveč bojijo? V tem slučaju se mi je zdelo, da sta si rekla pajek in mravlja:

Pajek: »No, kam pa ti, ali se me ne bojiš?

»Še vprašaš,« je rekla mravlja, »ali ne veš, da sem tudi jaz huda?« —

»No, pa sem jaz vendar veliko večji in strašnejši ko ti! To moraš vendar priznati!« je rekel hudomušno pajek.

»Saj priznam,« je odvrnila mravlja, »a tudi tebi je dobro znano, da sem jaz zelo huda, da te z mojo kislino kar brž omrtvim in je najbolje, da me

pustiš pri miru.« — »No, no, saj nič ne rečem,« jo je miril pajek, »kar pojdi v božjem imenu, saj se ne bom pričkal s teboj. A rajši imam, da mi ne hodiš prevečkrat pred oči, veš, bi te utegnil zamenjati z muho in...« — »Že prav,« je rekla mravljica, »saj ne pridem nalašč, le kadar pot tako nanese.« — »Tak adijo,« je rekel pajek. — »Adijo,« je rekla mravljica, se nasmehnila in odbrzela na bližnjo cvetko in nato nizzdol na zemljo. Še drugič sva opazovala s Štefančkom, kako sta se srečala pajek in mravlja, pa sta šla zmeraj mirno vsak po svoji poti. Še nekaj drugega sva opazila s Štefančkom. Te dni je bilo, pa sta se v pajčevinah pojavila dva pajka: eden je bil večji in srboritejši, drugi manjši in skromnejši.

»Poglej, poglej,« je rekel Štefanček, »zdaj ima pa pajek obisk! Ali sta si brata? Ali so starši, ata in mama?«

»Nič ne vem,« sem rekla, »glej, glej!« Kaj sva videla? Mušica se je ujela. Pritekel je pajek-gospodar, najin stari znanec in je hotel zgrabiti mušico. Pa je pritekel drugi, večji pajek, ki ga nisva nikoli videla prej, in je kar mirno odrinil prvega pajka in se sam polastil mušice.

»Poglej, kako je oni pajek žalosten!« je rekel Štefanček. »Zakaj se neki ne marata?« Kdo bi to vedel! Najin znanec-pajek je stal ob vhodu v svoj grad in je moral — kakor pravimo — »križem rok« gledati, kako se je njegov tovariš — ali brat? sestra? gospod? gospa? — mastil s pečenko. »Tudi koščka mu ne bo privoščil« je zaskrbelo Štefančka. »Nič ne vem,« sem odvrnila. »A ne boj se, si bo najin znanec že še priskrbel pečenko, ko bo lačen.« Pogledala sva drugam in zapazila tudi drugje po dvoje pajkov in čez nekaj dni je bil povsod spet en sam — a ne prejšnji gospodar, marveč oni drugi, ki se je pritepel kdove odkod.

»Morda ga je požrl,« je rekel Štefanček, »tale novi? Ali ga je spodil? Ali ni mogel plačati stanovanja in je moral iz hiše?«

Vse je mogoče. Na vsak način so gospodje pajki zelo zanimive živalce. In tudi koristne. Uničujejo po toliko in toliko muh, ki so v samo napotje človeku in v nesnago. Nekaterim so pajki zoprni, studijo se jim, kar brž jih pobijajo. Ni prav tako. Pravico imajo do življenja in po svoje koristijo človeku. Kadar je zima in je tam na vrtu v kotičku med smrekami sam sneg in mraz, nikoli ne pozabi Štefanček vprašati: »Kaj pa zdaj gospodje pajki?«

»Spijo,« pravim, »in čakajo pomladi.«

»Kdo pa zdaj skrbi zanje?« vpraša Štefanček.

»Bog jih gleda in drži roko nad njimi.«

»Tudi pozimi?« se začudi Štefanček. »To je pa čudno. In tudi za ptičke skrbi in za mravljice?«

»Prav za vse.«

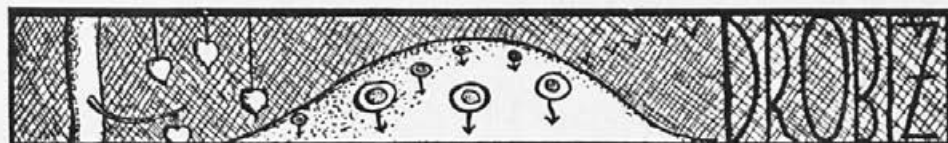
»Kakšno veliko roko ima pač Bog, da more držati z njo vse te stvari!« vzkligne Štefanček.

»Ko je pa nas vseh Oče!«

»Potem pa že,« razume Štefanček. »Če je Oče, pa že.«

In zares prilezejo pajki sleherno leto mladi in sveži tja med smreke in gradijo svoje gradove in so graščaki in vitezi in zares gospodje.

KAKO KONTROLIRAM SAM SEBE V SEŠTEVANJU, ODŠTEVANJU, MNOŽENJU IN DELJENJU

V novejšem času uporabljajo razne računске stroje, da ugotove, če je račun pravilno seštet, odštet, zmnožen in razdeljen. Seveda ti stroji so precej dragi in marsikdo si ga ne more nabaviti. Zato hočem pokazati v naslednjih primerih in sicer v vseh štirih računskih operacijah, kako se lahko sami sebe kontroliramo in to na enostaven način ter hitreje kot z računskim strojem. Ta način kontrole bo služil ne-le učencem osnovnih, meščanskih, srednjih šol, temveč tudi onim, ki se dan za dnem ukvarjajo z različnimi računi, posebno pa trgovcem in obrtnikom ter ostalim stanovom.

Omeniti pa moram, da pri tej kontroli ne smemo delati nikake razlike med navadnimi ali celimi števili in decimalnimi števili; z drugo besedo rečeno: decimalna pika ne dela nikakih ovir, kakor da bi je ne bilo. Iz naslednjih primerov bo lahko vsak spoznal, kako naj se kontrolira.

Začnimo:

I. Seštevanje:

$$\begin{array}{r} 123 \cdot 45 = 1 + 2 + 3 + 4 + 5 \\ 8246 \cdot 02 = 8 + 2 + 4 + 6 + 2 \\ 172 \cdot 25 = 1 + 7 + 2 + 2 + 5 \\ 3 \cdot 69 = 3 + 6 + 9 \\ 2971 \cdot 40 = 2 + 9 + 7 + 1 + 4 \\ \hline 11516 \cdot 81 = 1 + 1 + 5 + 1 + 6 + 8 + 1 = 23 \\ \qquad \qquad \qquad 2 + 3 = 5 \end{array} \qquad \begin{array}{r} = 15 = 1 + 5 = 6 \\ = 22 = 2 + 2 = 4 \\ = 17 = 1 + 7 = 8 \\ = 18 = 1 + 8 = 9 \\ = 23 = 2 + 3 = 5 \\ \qquad \qquad \qquad 32 \\ \qquad \qquad \qquad 3 + 2 = 5 \\ \hline \text{torej: } 5 = 5 \end{array}$$

Ako se število, dobljeno iz seštevancev (5), ujema s številom, dobljenim iz vsote (5), je račun pravilen; v nasprotnem slučaju je račun nepravilen.

II. Odštevanje.

$$\begin{array}{r} 8469 \cdot 67 = 8 + 4 + 6 + 9 + 6 + 7 = 40 = 4 \\ 2504 \cdot 08 = 2 + 5 + 4 + 8 = 19 = 10 = 1 \\ 5965 \cdot 59 = 5 + 9 + 6 + 5 + 5 + 9 = 39 = 12 = 3 \quad 3 + 1 = 4 \\ \hline \text{torej: } 4 = 4 \end{array}$$

III. Množenje.

$$\begin{array}{r} 457 \cdot 8 \times 23 \cdot 07 \\ \hline 9156 \\ 13734 \\ 32046 \\ \hline 1084 \cdot 986 \end{array}$$

množenec $\times$ množitelj

$$4 + 5 + 7 + 8 = 24 = 2 + 4 = 6 \qquad 2 + 3 + 7 = 12 = 1 + 2 = 3$$
$$6 \times 3 = 18 = 1 + 8 = 9$$

zmnožek

$$1 + 8 + 4 + 9 + 8 + 6 = 36 = 3 + 6 = 9$$

torej: 9 = 9

IV. Deljenje.

$$\frac{3122-08 : 63 \cdot 2}{}$$

$$31220-8 : 632 \quad 49 \cdot 4$$

$$5940$$

$$2528$$

====

količnik	×	delitelj	
$4 + 9 + 4 = 17 = 1 + 7 = 8$	×	$6 + 3 + 2 = 11 = 1 + 1 = 2$	
		$8 \times 2 = 16 = 1 + 6 = 7$	
		deljenec	
		$3 + 1 + 2 + 2 + 8 = 16 = 1 + 6 = 7$	
		torej: <u><u>7 = 7</u></u>	

V slučaju pa, da imamo ostanek, se ta prišteje k vsoti, ki smo jo dobili iz količnika in delitelja, n. pr.:

$$\frac{824-671 : 2 \cdot 75 =}{}$$

$$82467-1 : 275 = 299 \cdot 8$$

$$2746$$

$$2717$$

$$2421$$

221 ostanek

količnik	×	delitelj	
$2 + 9 + 9 + 8 = 28 = 2 + 8 = 10 = 1$	×	$2 + 7 + 5 = 14 = 1 + 4 = 5$	
		$1 \times 5 = 5$	
ostanek			
$2 + 2 + 1 = 5$		$5 + 5 = 10 = 1$	
		deljenec	
		$8 + 2 + 4 + 6 + 7 + 1 = 28 = 2 + 8 = 10 = 1$	
		torej: <u><u>1 = 1</u></u>	

Josip Macarol.

MODRECA IN PREPROGA

Diogenes je bil biser med dragimi kameni. Preprost, bister, jedek, šaljiv, neustrašen, bratski, ljubezniv. Ni stanoval v palači, ni poznal čaše. Njegova obleka bi bila za cunjavca preslaba. Lase si je le redko strigel. Ni zamujal časa z obutvijo, Bos, razoglav, preluknjani je hodil po mestnih ulicah s plaščem, skozi katerega bi lahko videl v Sirakuze.

Imel je prijatelja. Ime mu je bilo Plato. Nekoč ga je šel obiskat, da vidi če se modrec ni preveč pomehkužil.

Plato je stanoval v lepi hiši. Krasno stanovanje je bila njegova last. Dragoceno pohištvo njegovo veselje.

Diogenes je vstopil. Prekrasna sobana! Po tleh se je vila čudovita preproga, pravo perzijsko blago, pravi zaklad. Gost pa je stopil na preprogo, jo začel teptati, drsati po njej, še pljunil je nanjo in v sveti jezi vzdiknil: »Teptam Platonovo ničemurnost«. Brž ko je Plato slišal, da je pri njem na obisku veliki modrec Diogenes in je čul njega pozdrav, je urno dodal: »Z Diogenovo ošabnostjo«.

Diogenes je popustil. Kajti spoznal je resnico besed slovitega Platona.

Jože Pokorn.

II.

SREDI LEPE SO OB STOJI
 . PO IN PO JE VES UMAZAN. MU
SILJO V IN POKRIVAJO . PO JE ČRN
KAKOR . KO GA , IN ZAGLEDAJO,
VZKLIKNEJO: „TA BO NAŠ!“ IN SPLEZAJO PO
NJEVOVIH IN SE SKRIJEJO V . MIMO PRIPELJE
 HITRO SE POŽENE IN SKOČI V ,
PA GA ZAGLEDA . PREMERI GA OD DO
IN MU REČE: „TAKIH UMAZANIH NE MARAMO
V ! POJDI POD IN SE UMIJ!“ IN ZAPODI
S . GODRNJAJE SKOČI NA IN
ZAVPIJE : „VI STE !“ TA ZAŽUGA S IN

SE ODPELJE MIMO. BLIŽA SE . TA JE VIDEL ,
 KO JE SKOČIL S . TO JE PREPOVEDANO, ZATO
 BI RAD STRESEL ZA . ALI PRAVO-
 ČASNO ZAGLEDA . POKAŽE MU IN ZBEŽI PO
. BEŽI MIMO VELIKIH , KI IMAJO V
 PRITLIČJU VELIKA   TO SO .
 V IZLOŽBAH SO , LEPE , GORKE ,
 DOBRE IN VSE MOGOČE, ALI SE NE USTAVI,
 V STRANSKO IN SMUKNE SKOZI
 VEČJA V VELIKO . V VEŽI SE OZRE, ČE
 MU NI ZA , POTEM PA POČASI STOPA PO
. „TA IMA PA URNE , KAJ?“ SE SMEJE
 NA . „TA BI ŠE TEBE SPRAVIL V !“ ODGOVORI
, „TA MI JE VŠEČ. LEPE IMA!“ MENI .
 VEDNO VIŠE STOPA PO IN V
 DESNO IN LEVO. PRED POD SE ŠELE

USTAVI. ODPRE IN VSTOPI. NIČ NE POZDRAVI. ZA
 SEDE IN GRDO GLEDA. , IN ZLEZEJO
 PO NA TLA, SE SKRIJEJO POD . „TU JE LEPO,
 PRI TEM OSTANEMO DO .“ REČEJO IN ČAKAJO,
 DA PRIDE .

(Se nadaljuje.)

Fr. Kunaver: Zima prihaja

ŠOLSKA MIŠKA MOJE PRVO POROČILO

Šolska Miška — to sem jaz, drobna, urna, tenkoslušna, bistrovidna, nič hudobna, radovedna, mnogovedna, vsepovedna, resnicoljubna in seveda pismena, kot se spodobi šolski Miški.

Moja spalnica je pod odrom prvega razreda, moja obednica — kjerkoli kaj prijetnega diši, moja učilnica povsod in moja pisarna v skladnici starih knjig na podstrešju. O, je veliko učenosti v tistih knjigah in nekatere še zdaj diše po špehovki.

Moja šola ima šest razredov. Čisto v začetku sem hodila v prvega.

Moji starši niso hodili po razredih. Živeli so preprosto življenje in so se zelo čudili, ko sem jim razodela, da hočem študirati. Dejala sem jim, da hočem postati pisateljica, pa so se mi smejali, češ: imenitna boš, sita pa ne od tega. Zdaj sem dovršila že vseh šest razredov in glejte, tako se mi je vseh šestero priljubilo, da jih ne morem pozabiti in posečam zdaj tega, zdaj onega za nove izkušnje in nova doživetja.

Tepena nisem bila nikoli, ker me nihče ni videl, poslušna pa vedno, zato, ker je prijetno poslušati, kadar je kaj zate. Mar ne?

Pa kaj bi le o sebi klatila!

Zaupam vam skrivnost iz petega razreda. Tam imajo pesnika, zato mi je peti razred še posebno pri srcu. Ime mu je Milko. Glejte, pa sem si dejala, zakaj bi ostala skrita taka bistra glava!? Moramo pokazati svetu našega Milka. Če noče drugi, stori to šolska Miška. Le kako bi to ukrenila? Ima vam dečko skrbno spravljen vsak listek. Le svojemu najboljšemu prijatelju včasih kaj zaupa. Glejte, pa sem ujela pravi trenutek. Gospodična učiteljica je bila tistega dne nekako mehkega srca. Otroci so to hitro opazili in se začeli oglašati. In tedaj, pomislite, vstane Drago in pravi: »Gospodična, ali lahko povem Milkovo pesem?«

Najraje bi bila skočila gospodični na mizo, jo milo pogledala in ji dejala po domače: »Nute no, pustite naj pove!« In kakor da je vedela za mojo tiho željo, je dejala smeje se: »Veselilo me bo. No, le poslušajmo!«

Vse je utihnilo. Mirno sem čepela za svojim gobčkom in strme poslušala. Drago je resno in kakor gre deklamatorju, začel:

»Ko sem copatke nosil,
še vbogajme sem prosil,
sladkorčkov sem dobil
in se lepo redil.

Zdaj škornjice imam,
prostiti me je sram,
sladkorčkov ne dobim
in se grdo sušim.«

Ste slišali? Mislim, da sem si dobro zapomnila. Če je kaj napak, naj mi Milko oprostí. Pravi, da sladkorčkov ne dobi, no pa drugega gotovo ne strada, ker je junaško velik in bister.

Zadnjič pa... Eh, nič, ne bom vam vsega danes pravila. Če ne pošljete mačka nadme, pa vam še drugič kaj povem. Šolska Miška že kaj izvoha.

Pozdravljeni, prijateljčki!

MLADINA PIŠE

NAŠEMU NAJLJUBSEMU PRIJATELJU!

Sele tisti dan, ko so pokopavali Frana Milčinskega, smo zvedeli, da je umrl. Ko smo letoš dobili prvo številko »Našega roda«, smo v njem zaman iskali njegovega imena. Sedaj vemo, da ga ne bomo nikoli več čitali. Vemo, tudi, da nam je umrl naš najljubši prijatelj. Toda nikdar ga ne bomo pozabili. Kadarkoli bomo čitali njegove pravljice, nas bo s smehom učil.

Učenci 1. razreda višje narodne šole v Smartnem ob Paki.

TRGATEV.

V soboto smo trgali. S seboj smo vzeli kad in čeber. Trgat nam ni nihče pomagal. Trgali smo jaz, oče in mati. Oče pa je nosil brente. Ko se je zvečerilo, smo šli domov. Doma smo grozdje zmečkali. Kar smo zmečkali, so oče znesli v klet, kjer je bila pripravljena kad. V to kad so znosili stisnjeno grozdje, da je lahko šumelo. Nato smo šli potrgat v Staro goro. Tam je bilo jako zrelo grozdje. Nekaj lepih grozdov smo dali teti iz Čakovca, nekaj smo dali učiteljem, nekaj smo jih spravili za poznejše čase. Zvečer so nam mati napravili likof. Spekli so potice, oče so pa prinesli mošta.

Sodja Lojze
iz Štrekljevca.

NAŠA VAS.

Naša vas se imenuje Ponikva ob juž. žel., ki jo menda že vsi poznate. V Ponikvi sta se rodila dva slavna moža in sicer — naš veliki A. M. Slomšek in Blaž Kocen.

Ponikva je zelo lepa vas, ki jo obdajajo rodovitne njive, zeleni travniki, lepi gozdovi in majhni hribočki. Nad vasjo se dviguje mali hriboček, na njem stoji cerkva sv. Ožbalta. Tu je Slomšek v svojih mladostnih letih pasel živinico.

Sredi vasi stoji lepa — velika cerkev, ki je ni take daleč naokrog. Tudi šola imamo zelo lepo. Na pročelju šole sta vzdani dve spominski plošči — Slomška in Blaža Kocena. Imamo tudi šolski radio, ki ga večkrat poslušamo.

Vas Ponikva je ena izmed najlepših in najslavnejših vasi v Šmarnem srezu.

Zdolšek Marica,
Ponikva ob juž. žel.

»DRAGI NAŠ ROD«!

Majhna Korošica sem. Hodila sem dozdaj v 1. razred osnovne šole, ki je bil slovenski. Ker sem se pridno učila, znam dobro slovensko čitati in pisati. V 2. razredu bo nemško. Vesela sem, da dobim lepi »Naš Rod« in lepe slovenske knjige. Zelo rada jih čitam in moja mama pravi, da zato ne bom pozabila slovenskega jezika.

Ako bo Vam ugajalo moje slabo pismo se bom še večkrat oglasila.

Srčkane pozdrave Vam pošilja Korošica

Marica Kušej
iz Pliberka na Koroškem.

MOSTE.

Doma sem v Mostah. Pravi se zato v Mostah, ker so trije mostovi. Jaz sem Moščanka. Blizu nas je gozd. V gozdu sta dve umetni jezери, prvo je majhno, drugo večje. V Mostah so tri kovačnice, tri gostilne in trije mlini.

Ferjan Marija
z Breznice.

KOSTANJEVIŠKI SAMOSTAN.

Na Opatovi Gori pri Kostanjevici so nekoč vladali razbojniki. Glavar se je imenoval »hajduk«. Razbojniki so napadli samostan. Ko je zahajalo sonce, se je priklatil v samostan glavar razbojnikov. Skril se je za vrata. Ko je pa prišel vratar — menih zaklepat vrata, je razbojnik skočil izza vrat in je vratarju odsekaval glavo. Potem je vzel vratarjevo obleko in se je preoblekel v meniha. Meniha pa je oblekel v razbojnika. Potem je šel ven pred vrata. Razbojnik niso vedeli, da je to poglavar ter so mu odsekali glavo. Ko so ga slekli, da bi mu odnesli obleko, so videli, da je to njihov poglavar. Tako so se prestrašili, da so se razbežali. Od takrat pa se niso več prikazali.

V spomin na ta dogodek je nad vhodom v samostan še sedaj slika, ki predstavlja ta prizor. To sliko sem si tudi pretaklo poletje ogledal, ko sem bil tamkaj na počitnicah.

Boris Bohinc, uč. V. r. o. š.
na Rakeku.

»DRAGI NAŠ ROD«!

Vsak mesec te z veseljem sprejemmo in vedno Te radi čitamo Posebno radi pa povesti, ki jih je spisal Fran Milčinski. Toda v prvi letošnji številki »Našega roda« nismo našli njegovega imena.

Ko smo v torek 25. t. m. poslušali radio, je gospod napovedovalec povedal, da je Fran Milčinski umrl. Vsi smo bili žalostni. Še bolj pa smo bili žalostni, ker je bil naš prijatelj!

Letnar Silvester

NAS IZGUBLJENI PES SE JE VRNIL.

Nekega dne, bilo je mrzlo vreme, sonca ni bilo videti nad našim mestom, sta se oče in pes Valdi peljala z vlakom v precej daljno mesto Soštanj. Iz Soštanjja sta šla pes v hribe 3 ure daleč. Ko sta prišla v gozd ter nekaj časa hodila, je začelo snežiti in je snežilo ves dan. V tistem gozdu je pa dosti srn. Pes, precej dober za lov, jih je začel loviti. Med lovom pa se je vedno bolj oddaljeval od očeta. Ko pa je že oče dolgo čakal, se mu je zdelo to sumljivo, mislil je, da psa ne bo več nazaj, kajti sledu bi ne mogel najti, ker je venomer snežilo in sproti zabrisalo sled. Oče je začel najprej zvižgati, nato klicati in naposled celo streljati.

Vse zaman! Psa ni bilo od nikoder. Ko je oče videl, da je vse zaman, se je po svojih opravkih vrnil na šoštanjsko postajo. Pripeljal se je domov ter nam povedal, kaj se je zgodilo. Vsi smo bili jako žalostni, ker imamo Valdija jako radi.

Dva dni po tem — očeta ni bilo doma, smo sedeli otroci v sobi. Kar popraska nekaj na vrata. Začuden sem odprl ter zagledal — veste koga? — našega psa! Vsi smo se začudili ter razveselili.

Pes je bil zelo izmučen, komaj je sirota hodil. Pa tudi lačen je bil, to smo opazili, ker je pojedel dve skledi kave in žgancev. Nato sem šel jaz spat. Ko sem legel v posteljo, priteče tudi pes za menoj. Sestra mu je prinesla stare odeje, kamor se je pes vlekel.

Zjutraj, ko je vstal, je bil že bolj živahen, ker se je ponoči precej spočil.

Res je čudno, kako je pes vedel, v katero smer se naj obrne, da pride domov. Prirodopisci pravijo, da vodi živali nagon ali instinkt.

Rogina Albert
iz Slovenjgradca.

V LOVSKI KOČI.

Lepa in topla pomlad nam je prinesla mnogo veselja in zabave. Skoro vsako nedeljo gremo v lovsko kočjo, ki se nahaja v Raskovcu. Stoji sredi lepega gozda, kjer je zelo dober zrak. Večkrat vidimo kako srno ali srnjaka. Včasih pa tu tudi prenočimo.

Od te kočje naprej je druga kočja na Slemenih, ki pa je manjša od prve. Tu pa je krasen razgled na Triglavsko pogorje. Naprej od kočje je Bukov vrh, ki meri 700 m. Tu je lep razgled na trg Vrhniko, na Barje, na Ljubljano in lepe Kamniške planine.

Nasproti Bukovega vrha je Bodič vrh, ob vznožju katerega je velika Kraška dolina s strmimi skalnatimi stenami, ki se imenujejo Stranski dol. Oče mi je pravil, da so tu še med vojno gnezdile črne štorklje. Vsako leto gre moj oče v aprilu in maju na Bukov vrh na divjega petelina, v juniju, juliju in avgustu pa na srnjaka.

DRAGI ČITATELJI IN ČITATELJICE!

Kadar imamo pri nas domači praznik (kolino), tedaj pojemo te pesmi:

Mi smo čuli praviti,
da ste prasičo davili,
naj bo prešič al' presica,
men' pa sliši klobasica.
Ko Poljanc prašiče kolje,
je cel teden dobre volje,
ima muziko in špas,
dokler je še kaj klobas.
Ko klobas in mesa zmanjka,
mu je dobra župa grenka.

Naj še drugi kaj pristavi,
tam v daljavi!

Antonija Pečolar,
v Selih pri Slovenjgradcu.

OGLED SADNE RAZSTAVE.

Veselo sem pričakoval dneva, da se odpravim proti Ptuj. Zgodaj sem že vstal in pričakoval uro, da krenem od doma proti postaji. Kmalu prisopiha vlak od Osluševec proti nam. Vsak je hotel biti prvi v vagonu ter je bilo tako prerviranje, da človek niti koraka ni mogel narediti. Kakor bi z očesom trenil smo bili že v Ptuj. Zbrali smo se na kolodvoru v dolgo vrsto in po četrtni urni hoji dospeli do sadne dvorane. Bilo je veliko prerivanja med učenci, ker je vsak hotel biti prvi. V dvorani sem videl najprej jabolka, vsa v cvetlicah vrtnarja Vauda iz Ptuja. Prišli smo do velike zaloge jabolk od Sadjarske zadruge Maribor in Sadjarske zadruge Ptuj. Bile so razne vrste jabolk, da si niti imena nisem mogel zapomniti. Dalje je bilo sadjarsko orodje, n. pr.: cepilni noži, razne žage, strgalniki itd. Videl sem stroj za sortiranje jabolk. Sestoji iz dveh valjarjev, na katerih je omotana vrv. Jabolka se vsipljejo na mizico, stoječo poleg stroja. Valjarja sta na enem koncu bolj razširjena kakor na drugem. Vrv poriva jabolko naprej dokler ne pride do točke, da pade v zaboj, stoječ pod strojem.

Dalje so bile tu razne škropilnice, ena tudi motorna. Videl sem stroje za razsipanje umetnih gnojil. Bili so razstavljeni tudi razni stroji, ki služijo za uničevanje raznih sadnih škodljivcev in boleznih. Z razstave smo šli v Ferkov muzej. Tam sem videl železne obleke, ki so jih nekda nosili vitezi v boju. Dalje so bile različne izkapanine iz starih časov. Iz muzeja smo šli na grad, kjer smo imeli lep razgled po vsem mestu. Po večurnem ogledovanju smo šli k obedu in si nakupili raznih potrebščin. Nato smo šli v ljudski vrt, kjer smo se igrali in se dali slikati. Prepevaje in vriskaje smo se odpravili domov. Od postaje proti domu smo šli v noči in tudi dež nas je pral.

Albin Kostanjevc.

Miklavž! Miklavž!! Miklavž!!!

»Hahahahahahaha!«

»Tonček, Tonček, kaj pa ti je?!«

Vedno je bil tako žalosten in tih, danes pa ga je sam smeh, sam vrisk.

»Zakaj si tako vesel?«

»Ne povem«, je rekel Tonček in zbežal. Otroci za njim. »Povej, zakaj si tako vesel!« Široko se je Tonček smejal: »Miklavž mi nekaj prinesel! Kaj? Povej, kaj?« »Ne povem, ne povem!!! in je odrčal proti domu. Vsi so bili strašno radovedni.

No, zvečer je pa le izdal svojemu najboljšemu prijatelju, a prav potihoma v uho:

»Knjigo mi prinese. Lepo knjigo »MIKLAVŽEVA NOČ!« »Prava reč — knjiga!« se je zasmel prijatelj. »A take še nisi videl! O Miklavžu govori in o pridnem ubogem otroku. O igračkah vseh vrst, o rožičih in dateljnih. V cirkus te pelje, med leve in tigre. V avto te posadi, da zdrčiš kar po zraku. Pajacelne vidiš in škrate, peklenščke in angelčke. V pekel pogledaš. Žalostna in vesela je knjiga, jočeš in smeješ se obenem!«

»Pa kdo ti je pravil o njej?«

»Mama jo je videla!«

»Pa ima tudi slike?«

»In koliko jih ima! Na vsaki strani so slike.«

»Meni so všeč samo barvane!«

»Saj take so! Vse v barvah, v štirih živih barvah!«

»O da bi prinesel Miklavž tudi meni tako knjigo!« In tako sprejema Miklavž vsak dan pisma: Sv. Miklavž prinesi mi Ribičičevo knjigo »Miklavževa noč!« Odpre drugo pismo in čita: Prinesi mi »Miklavževo noč!« Odpre tretje pismo: Tisto lepo barvano knjigo o Miklavžu bi prosil. In še Anica, ki ne zna še dobro pisati, prosil: »Sv. Klavž plinesi Klavzevo noč!« Sv. Miklavž je že v skrbeh. Da bi mu knjige zmanjkale? Nel Pri Mladinski matici v Ljubljani v Frančiškanski ulici št. 6 jih ima še veliko zalogo. Kdor piše do 30. novembra, jih še lahko dobi. Po 16. Dn so in frdo vezane po 22 Dn. Niso tako poceni, a Miklavž ne gleda na pare in dinare, če so le otroci dobri. Hudobni pa je res ne dobijo.

Za te je šibal

REBUS

(Sestavili učenci in učenke II. r. viš. sk. v Mošnjah)

REBUS

(Štefan J. Schein.)

a	a	a
č	č	č
d	d	e
e	e	e
e	i	i
i	i	i
l	n	n
o	o	r
r	s	š
t	v	v
z	v	ž

- Plod.
 Nedol. glagola »grem«.
 Vas pri Ljubljani.
 Prva mati.
 Zver.
 Dél glave.
 Zensko krstno ime.
 Vbodljaj z iglo.
 Ni oseba ne stvar.
 Sorodnik.
 Očetov oče.

Začetne črke čitane navzdol izražajo željo vseh čitateljev.

Miklavž Vam prinese lep hranilnik

(»šparovček«),

če boste prosili mamico ali atka,
tetko ali strička, naj ga gre iskat

**v Ljubljano v »Hranil-
nico Dravske banovine«**

(preje: „Kranjska hranilnica“),
Knaflejeva ulica št. 9.

Ali veste zakaj boste prosili za špa-
rovček? Zato, da boste spravljali denar,
da boste potem lahko kupili mamici
ali atku kaj za god, ali sebi lepe knjige,
zvezke, barve, obleko, kolo ali pa kaj
drugega; lahko pojdete tudi na izlet,
ali kam taborit, ali morda v Ljubljano,
ali pa še kam drugam — samo če
boste pridno spravljali denar.

ZA MIKLAVŽA

zelo prikladna darila nudi tvrdka

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

V 24 urah

barva, plisira in kemično čisti obleke,
klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce,
ovratnike, zapestnice itd. — Pere, suši, monga in lika domače perilo
tovarna **JOS. REICH**, Ljubljana